

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-122-03

Druk nr 1979
Warszawa, 10 września 2003 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o ratyfikacji Konwencji Nr 159
Międzynarodowej Organizacji Pracy
dotyczącej rehabilitacji zawodowej i
zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
przyjętej w Genewie dnia 20 czerwca
1983 r.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Spraw Zagranicznych oraz Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej.

Z wyrazami szacunku

(-) Leszek Miller

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 20 czerwca 1983 roku została przyjęta w Genewie Konwencja Nr 159 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w następującym brzmieniu:

Po zaznajomieniu się z powyższą Konwencją, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 2003 roku.

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Aleksander Kwaśniewski

PREZES RADY MINISTRÓW

Leszek Miller

U S T A W A

z dnia

o ratyfikacji Konwencji Nr 159 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, przyjętej w Genewie dnia 20 czerwca 1983 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Konwencji Nr 159 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, przyjętej w Genewie dnia 20 czerwca 1983 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

wniosku o ratyfikację Konwencji Nr 159 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Konwencja Nr 159 została przyjęta w dniu 20 czerwca 1983 r. na sześćdziesiątej dziewiątej sesji Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy, zwołanej do Genewy przez Radę Administracyjną Międzynarodowego Biura Pracy.

Według stanu na dzień 23 czerwca 2003 r. Konwencję ratyfikowało 75 państw, w tym m.in.: Bośnia i Hercegowina, Czechy, Chorwacja, Cypr, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Islandia, Japonia, Litwa, Luksemburg, Malta, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Rosja, Słowacja, Słowenia, Szwajcaria, Szwecja, Ukraina, Węgry i Włochy.

Zgodnie z artykułem 1 ustęp 3, postanowienia Konwencji będą wykonywane przez każdego Członka poprzez środki właściwe w warunkach krajowych i zgodne z praktyką krajową.

Część II Konwencji określa szczegółowo zasady opracowania oraz realizacji polityki rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Artykuł 2 Konwencji nakłada na każdego Członka obowiązek przyjęcia polityki w dziedzinie rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz dokonywania okresowego przeglądu jej realizacji.

Artykuł 3 stanowi, że polityka ta będzie zmierzała do zapewnienia, że rozwiązania w zakresie rehabilitacji zawodowej będą dostępne dla wszystkich grup osób niepełnosprawnych oraz do popierania możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.

Artykuł 4 wyjaśnia ponadto, że polityka ta będzie oparta na zasadzie równości szans między pracownikami niepełnosprawnymi a pracownikami w ogóle. Będzie także przestrzegana zasada równości szans i traktowania niepełnosprawnych pracowników płci żeńskiej i męskiej. Pozytywne środki, zmierzające do zagwarantowania

rzeczywistej równości szans i traktowania pracowników niepełnosprawnych i innych pracowników, nie będą uważane za dyskryminujące.

Ponadto artykuł 5 wskazuje, że realizacja tej polityki, w tym środki podejmowane w celu popierania współpracy instytucji publicznych i prywatnych, zajmujących się rehabilitacją zawodową, będzie konsultowana z reprezentatywnymi organizacjami pracodawców i pracowników. Będzie ona także konsultowana z reprezentatywnymi organizacjami osób niepełnosprawnych i organizacjami działającymi na ich rzecz.

W części III Konwencji omówione są działania, jakie powinni podjąć wszyscy Członkowie na rzecz rozwoju rehabilitacji zawodowej i usług związanych z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z artykułem 6, każdy Członek będzie podejmował, w drodze ustawodawstwa lub w każdy inny sposób zgodny z warunkami i praktyką krajową, wszelkie kroki, jakie mogą być niezbędne do wprowadzenia w życie artykułów 2, 3, 4 i 5 Konwencji.

Artykuł 7 stanowi, że właściwe władze będą podejmować środki w celu utworzenia i następnie będą dokonywać oceny działania służb poradnictwa zawodowego, kształcenia zawodowego, pośrednictwa pracy, zatrudnienia i innych podobnych służb pozwalających osobom niepełnosprawnym na uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia oraz awans zawodowy; służby dostępne dla ogółu pracowników będą, wszędzie gdzie jest to właściwe, wykorzystywane w tym celu po niezbędnej ich adaptacji.

Ponadto, artykuł 8 nakłada obowiązek podejmowania kroków w celu popierania tworzenia lub rozwijania służb rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych na obszarach wiejskich i w odosobnionych skupiskach ludności.

Artykuł 9 wskazuje, że każdy Członek będzie zmierzał do zapewnienia dostępu do wykwalifikowanego personelu, odpowiedzialnego za szkolenie zawodowe, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy i zatrudnienie osób niepełnosprawnych.

* * *

Aktualnie w Polsce obowiązują następujące akty prawne dotyczące rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w zakresie uregulowanym przez Konwencję Nr 159:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483) – art. 32 ust. 2, art. 67 ust. 1, art. 68 ust. 3, art. 69;

- 2) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2001 r. Nr 6, poz. 56, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. Nr 60, poz. 636 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 53, poz. 633, z 2001 r. Nr 99, poz. 1075 i Nr 154, poz. 1791, z 2002 r. Nr 199, poz. 1673);
- 8) ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673);
- 9) ustawa z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45, poz. 391, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408, z późn. zm.) – art. 3 pkt 9;
- 11) ustawa z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414, z późn. zm.);
- 12) ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.) – Dział Pierwszy „Przepisy Ogólne” – art. 11³ i Dział Dziesiąty „Bezpieczeństwo i Higiena Pracy” – art. 207-237¹⁵;
- 13) ustawa z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz. U. Nr 11, poz. 50, z późn. zm.) – art. 14 ust. 5, art. 14a i art. 27 ust. 3;
- 14) ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.) – art. 21 ust. 1 pkt 27 lit. a, pkt 48 i pkt 107, art. 23 ust 1 pkt 29, art. 26 ust. 1 pkt 6 i ust. 7a oraz art. 38 ust. 2;

- 15) ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654, z późn. zm.) – art. 16 ust. 1 pkt 36, art. 17 ust. 1 pkt 25;
- 16) ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, z późn. zm.) – art. 1 ust. 2 pkt 3;
- 17) ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2000 r. Nr 106, poz. 1126, z późn. zm.) – art. 5 ust. 1 pkt 3, art. 34 ust. 3 pkt 2;
- 18) ustawa z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2002 r. Nr 175, poz. 1440);
- 19) ustawa z dnia 23 listopada 1990 r. o łączności (Dz. U. z 1995 r. Nr 117, poz. 564, z późn. zm.) – art. 6;
- 20) ustawa z dnia 21 lipca 2000 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 73, poz. 852, z późn. zm.) – art. 49;
- 21) ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji (Dz. U. Nr 169, poz. 1386);
- 22) ustawa z dnia 17 lipca 1997 r. o stosowaniu szczególnych rozwiązań w związku z likwidacją skutków powodzi, która miała miejsce w lipcu 1997 r. (Dz. U. Nr 80, poz. 491, z późn. zm.) – art. 7, 8, 9 i 16;
- 23) ustawa z dnia 13 października 1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872, z późn. zm.) – art. 23;
- 24) ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. – Prawo przewozowe (Dz. U. z 2000 r. Nr 50, poz. 601, z późn. zm.) – art. 14;
- 25) ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 515, z późn. zm.) – art. 7 i 8;
- 26) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329, z późn. zm.);
- 27) ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 141, poz. 1177) – art. 16 ust. 1 pkt 8;

- 28) ustawa z dnia 6 marca 1981 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1362, z późn. zm.) – art. 8 ust. 1 pkt 1;
- 29) ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854, z późn. zm.) – art. 19-23;
- 30) ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. Nr 55, poz. 235, z późn. zm.) – art. 2, 16, 17;
- 31) Umowa międzynarodowa – Europejska Karta Społeczna, sporządzona w Turynie dnia 18 października 1961 r. – ratyfikowana przez Polskę w dniu 10 czerwca 1997 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67) – art. 9, 10, 15;
- 32) Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. Nr 50, poz. 475)

oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw.

* * *

Problematyce rehabilitacji zawodowej i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych jest poświęcona ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.), zwana dalej „ustawą”. Weszła ona w życie dnia 1 stycznia 1998 r.

Ustawa ta zastąpiła ustawę z dnia 9 maja 1991 r. o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, która była pierwszą ustawą kompleksowo poświęconą tej problematyce i umożliwiła utworzenie w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej (obecnie Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej) stanowiska Sekretarza Stanu – Pełnomocnika do Spraw Osób Niepełnosprawnych (obecnie Sekretarz Stanu - Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych) oraz utworzenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Do ustawy wprowadzono po 1997 r. wiele zmian dostosowujących istniejące mechanizmy do zmieniającej się rzeczywistości, m.in. w wyniku reformy administracji publicznej wiele zadań wynikających z ustawy przejęły do realizacji samorządy powiatowe, co spowodowało również decentralizację znacznych środków PFRON. Głównym celem ostatnich zmian, wprowadzonych na mocy ustawy z dnia 20 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu

osób niepełnosprawnych i o zmianie niektórych innych ustaw, jest silniejsze związanie pomocy udzielanej pracodawcom z faktem zatrudniania konkretnej osoby niepełnosprawnej oraz zwiększenie wsparcia w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.

Zgodnie z artykułem 1 ustawa dotyczy osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o:

- 1) zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znacznego, umiarkowanego lub lekkiego);
- 2) całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, wydanym na podstawie odrębnych przepisów (dotyczących ubezpieczeń społecznych) i traktowanym na równi z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności - zgodnie z art. 5 i 62 ustawy, lub
- 3) niepełnosprawności, wydanym w przypadku osób, które nie ukończyły 16 roku życia.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 10 ustawy, „niepełnosprawność” oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Ustawa reguluje również sprawy związane z orzekaniem o stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia, realizowanym od dnia 1 września 1997 r. oraz sprawy związane z orzekaniem o niepełnosprawności osób przed ukończeniem 16 roku życia, realizowanym od 1 stycznia 2002 r.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej (art. 7 ust. 1 ustawy).

Stosownie do postanowień artykułu 8 ust. 1 ustawy, rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Do realizacji tych celów jest niezbędne (art. 8 ust. 2 ustawy):

- 1) dokonanie oceny zdolności do pracy, w szczególności przez:
 - a) przeprowadzenie badań lekarskich i psychologicznych umożliwiających określenie sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej do wykonywania zawodu oraz ocenę możliwości zwiększenia tej sprawności,
 - b) ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań;
- 2) prowadzenie poradnictwa zawodowego, uwzględniającego ocenę zdolności do pracy oraz umożliwiającego wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia;
- 3) przygotowanie zawodowe z uwzględnieniem perspektyw zatrudnienia;
- 4) dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie;
- 5) określenie środków technicznych, umożliwiających i ułatwiających wykonywanie pracy, a w razie potrzeby – przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego itp.

Osoby niepełnosprawne mogą korzystać z różnych form rehabilitacji społecznej, która – zgodnie z art. 9 ustawy – ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Rehabilitacja społeczna jest realizowana przede wszystkim przez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej oraz umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- 2) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- 3) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w warsztatach terapii zajęciowej i turnusach rehabilitacyjnych (art. 10 ustawy).

Warsztat terapii zajęciowej jest placówką wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo, która stwarza osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia (art. 10a ust.1).

Turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji, połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa

psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych niepełnosprawnych uczestników (art. 10c ust. 1).

Osoba niepełnosprawna, zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy, może korzystać z poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu.

Do zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy (realizowanych przez wojewódzki urząd pracy), o których mowa w ustawie z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, należy w szczególności:

- 1) organizowanie i koordynowanie rozwoju usług poradnictwa zawodowego oraz informacji zawodowej na terenie województwa, a także wspieranie działalności klubów pracy;
- 2) inicjowanie i współfinansowanie szkoleń;
- 3) organizowanie pośrednictwa pracy w skali wojewódzkiej i międzywojewódzkiej;
- 4) organizowanie, inicjowanie i współfinansowanie lokalnych programów, mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy i likwidację negatywnych skutków bezrobocia lub wspieranie rządowych programów restrukturyzacyjnych.

Osoby bezrobotne, w tym bezrobotne osoby niepełnosprawne, napotykające trudności w uzyskaniu zatrudnienia, mają możliwość uczestniczenia w zajęciach prowadzonych w klubach pracy, tworzonych przez powiatowe urzędy pracy lub inne instytucje bądź organizacje. Tych kwestii dotyczy rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 lutego 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, organizowania szkoleń bezrobotnych, tworzenia zaplecza metodycznego dla potrzeb informacji zawodowej i poradnictwa zawodowego oraz organizowania i finansowania klubów pracy (Dz. U. Nr 12, poz. 146, z późn. zm.).

Wszystkie te działania są adresowane do osób niepełnosprawnych na równi z osobami w pełni sprawnymi.

Osoba niepełnosprawna, która nie osiągnęła wieku emerytalnego, zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy i nie pozostająca w zatrudnieniu, ma prawo (art. 11 ustawy) korzystać ze szkolenia na zasadach określonych w ustawie z 1997 r. (art. 37-41), finansowanych ze środków PFRON.

Szkoleniem tym mogą być również objęte osoby niepełnosprawne będące w okresie wypowiedzenia umowy o pracę z przyczyn dotyczących pracodawcy (art. 38 ust. 2). Szkolenie organizuje kierownik powiatowego urzędu pracy (art. 38 ust. 1), w celu zwiększenia ich szans na uzyskanie zatrudnienia, podwyższenia dotychczasowych kwalifikacji zawodowych lub zwiększenia aktywności zawodowej, w szczególności w razie:

- 1) braku kwalifikacji zawodowych;
- 2) konieczności zmiany kwalifikacji w związku z brakiem propozycji odpowiedniego zatrudnienia;
- 3) utraty zdolności do pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie.

Kierownik powiatowego urzędu pracy (art. 40 ust. 1) kieruje uprawnioną osobę niepełnosprawną na szkolenie:

- 1) z własnej inicjatywy lub na podstawie orzeczenia właściwego organu;
- 2) wskazane przez tę osobę, jeżeli zostanie uprawdopodobnione, że szkolenie to zapewni uzyskanie pracy i jest spełniony przynajmniej jeden z warunków wymienionych w art. 38, przy czym koszt szkolenia nie może przekroczyć dziesięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Wskazanie dotyczące szkolenia, w tym specjalistycznego (art. 6b ust. 3 pkt 2), może być zawarte w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wydanym przez powiatowy zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, działający jako pierwsza instancja, lub przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, działający jako druga instancja (art. 6 ust. 1). Orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie może być wydane przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 12 i 13).

Koszty szkolenia (art. 40 ust. 2 ustawy) obejmują w szczególności:

- 1) uprzednio uzgodnioną należność przysługującą jednostce szkolącej;
- 2) koszt ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków;
- 3) koszt zakwaterowania i wyżywienia, w części albo w całości;

- 4) koszt przejazdu na szkolenie, w tym koszt przejazdu przewodnika lub opiekuna osoby niepełnosprawnej w znacznym stopniu;
- 5) koszt usług tłumacza języka migowego albo lektora dla niewidomych lub osoby towarzyszącej osobie niepełnosprawnej ruchowo zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- 6) koszt niezbędnych badań lekarskich, psychologicznych, diagnostycznych i usług rehabilitacyjnych.

Koszty szkolenia są finansowane ze środków PFRON (art. 40 ust. 4). Szkolenie trwa nie dłużej niż 36 miesięcy (art. 40 ust. 3 ustawy oraz art. 60 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach – Dz. U. Nr 162, poz.1188). Szkolenie odbywa się w formach pozaszkolnych, w celu nauki zawodu, przekwalifikowania lub podwyższenia kwalifikacji (art. 37). Szkolenie osób niepełnosprawnych może odbywać się w placówkach szkolących lub w specjalistycznych ośrodkach szkoleniowo-rehabilitacyjnych (art. 39 ust. 1).

Pracodawcy, którzy planują zatrudnienie swoich niepełnosprawnych pracowników na innych stanowiskach pracy i zorganizują dla nich szkolenie, mogą uzyskać refundację kosztów tego szkolenia, w wysokości i na zasadach określonych ustawą (art. 41).

Zgodnie z artykułem 12 ust. 1, osoba niepełnosprawna, która nie osiągnęła wieku emerytalnego, zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy i nie pozostająca w zatrudnieniu, może otrzymać pożyczkę na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej. Pożyczki udziela starosta ze środków PFRON, na podstawie umowy zawartej z pożyczkobiorcą (art. 12 ust. 2 i 3). Pożyczka jest umarzana przez starostę, na wniosek pożyczkobiorcy, do wysokości 50%, pod warunkiem prowadzenia działalności gospodarczej albo rolniczej przez okres co najmniej 24 miesięcy oraz po spełnieniu pozostałych warunków umowy (art. 12 ust. 4). W przypadku uzasadnionym trudną sytuacją materialną lub losową dłużnika, starosta, na wniosek tego dłużnika, może odroczyć termin spłaty pożyczki, rozłożyć jej spłatę na raty lub umorzyć spłatę w części albo w całości, jeżeli pożyczka stała się wymagalna (art. 12 ust 5).

Osoba niepełnosprawna, prowadząca działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne, może otrzymać ze środków PFRON, na podstawie umowy zawartej ze starostą, dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego,

zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności, jeżeli nie korzystała z pożyczki (o której mowa w artykule 12 ust. 1) na rozpoczęcie działalności lub taka pożyczka została spłacona albo w całości umorzona (art. 13 ust. 1.).

Osoby niepełnosprawne, dla których dostęp do otwartego rynku pracy nie jest w praktyce możliwy ze względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności, mogą uzyskać zatrudnienie w warunkach chronionych, tj. w zakładach pracy chronionej lub zakładach aktywności zawodowej (art. 28-33 ustawy).

Wskazanie dotyczące odpowiedniego zatrudnienia, uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby, powinno być, zgodnie z art. 6b ust. 3 pkt 1, zawarte w orzeczeniu ustalającym stopień niepełnosprawności lub niepełnosprawność.

W celu uzyskania statusu pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej pracodawca musi prowadzić działalność gospodarczą przez co najmniej 12 miesięcy, zatrudniać nie mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, osiągać określone w ustawie wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych przez co najmniej 6 miesięcy oraz spełniać inne warunki, o których mowa w art. 28 ust. 1 ustawy. Zgodnie z tym artykułem, obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy chronionej, muszą odpowiadać przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy, a także uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniać wymagania dostępności do nich (art. 28 ust. 1 pkt 2). Osoby niepełnosprawne, zatrudnione w zakładach pracy chronionej, mają zapewnianą przez pracodawcę doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne (art. 28 ust. 1 pkt 3) oraz możliwość korzystania z pomocy indywidualnej, przyznawanej z zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zgodnie z ustawą i zakładowym regulaminem wykorzystania tych środków (art. 33).

W przypadku zakładu aktywności zawodowej, koszty utworzenia i działania są finansowane ze środków PFRON, samorządu terytorialnego lub z innych źródeł (art. 29). Zakład aktywności zawodowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostką, której celem jest zatrudnianie osób w znacznym stopniu niepełnosprawnych, a także przez rehabilitację zawodową i społeczną, przygotowanie ich do życia w otwartym środowisku. W zakładach tych musi być

zachowany określony stosunek pracowników w znacznym stopniu niepełnosprawnych do pozostałych pracowników. Stosunek ten waha się od 2,5:1 do 3,0:1, w zależności od rodzaju prowadzonej przez zakład działalności.

Zakład aktywności zawodowej może być utworzony przez powiat, gminę oraz fundację, stowarzyszenie lub inną organizację społeczną, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

Decyzję w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej wydaje wojewoda.

W celu zwiększenia szans zatrudnienia osób niepełnosprawnych, ustawa przewiduje szereg bodźców finansowych dla pracodawców, zarówno z otwartego, jak i chronionego rynku pracy. Przy spełnieniu warunków oraz na zasadach określonych ustawą (art. 26) mogą oni otrzymać ze środków PFRON, na podstawie umowy zawartej ze starostą, zwrot kosztów (do pewnej wysokości), poniesionych w związku z:

- 1) przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności;
- 2) rozpoznaniem przez służby medycyny pracy wspomnianych potrzeb osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z art. 26a ustawy, wchodzącym w życie z dniem 1 stycznia 2004 r., pracodawcy osiągnącaemu wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości co najmniej 6%, będzie przysługiwać miesięcznie dofinansowanie ze środków PFRON wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych. Środki na realizację tego zadania PFRON otrzyma z budżetu państwa, w formie dotacji celowej. Wielkość kwoty miesięcznego dofinansowania będzie zróżnicowana, przy czym:

- 1) pracodawcy prowadzącemu zakład pracy chronionej będzie przysługiwać dofinansowanie w wysokości:
 - a) 130% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym,
 - b) 110% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym,

- c) 50% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób niepełnosprawnych w stopniu lekkim;
- 2) pracodawcy na otwartym rynku pracy będzie przysługiwać dofinansowanie w wysokości:
- a) 70% kwot wymienionych w pkt 1,
 - b) 90% kwot wymienionych w pkt 1, w przypadku osób niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub epilepsję oraz pracowników niewidomych.

Miesięczne dofinansowanie będzie wypłacane przez rok, a po upływie tego okresu pracodawca będzie mógł wystąpić do PFRON z wnioskiem o przedłużenie wypłacania dofinansowania na kolejne okresy roczne.

Pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne ustawa zapewnia również wsparcie, w formie finansowania składek na ubezpieczenia społeczne (art. 25). W zakładach pracy chronionej i zakładach aktywności zawodowej, odnośnie do zatrudnionych osób niepełnosprawnych (art. 25 ust 3), część wynagrodzenia, odpowiadającą należnej od pracownika składce na ubezpieczenia emerytalne i chorobowe, finansuje PFRON. Część kosztów osobowych pracodawcy, odpowiadającą należnej od pracodawcy składce na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, finansuje budżet państwa, w części odpowiadającej składce na ubezpieczenie wypadkowe finansuje PFRON.

Podobne rozwiązanie stosuje się w celu wspierania zatrudnienia na otwartym rynku pracy osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym lub umiarkowanym, w zakładach pracy zatrudniających mniej niż 25 osób:

- 1) część wynagrodzenia, odpowiadającą należnej od pracownika składce na ubezpieczenie emerytalne, finansuje PFRON;
- 2) część kosztów osobowych pracodawcy, odpowiadającą należnej od pracodawcy składce na ubezpieczenie emerytalne, finansuje budżet państwa.

Również innym podmiotom na otwartym rynku pracy ustawa zapewnia finansowanie (od 1 stycznia 2004 r.) ze środków PFRON składek na ubezpieczenia społeczne odnośnie do zatrudnionych osób niepełnosprawnych (art. 25 ust. 3a i b):

- 1) pracodawcom zatrudniającym co najmniej 25 pracowników i osiągającym co najmniej 6% wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych PFRON finansuje:

- a) część wynagrodzenia, odpowiadającą należnej składce od pracownika na ubezpieczenie emerytalne oraz część kosztów osobowych pracodawcy, odpowiadającą należnej od pracodawcy składce na ubezpieczenie emerytalne – w przypadku osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym i umiarkowanym,
 - b) część kosztów osobowych pracodawcy odpowiadającą należnej składce na ubezpieczenie wypadkowe – w przypadku osób niepełnosprawnych w stopniu lekkim;
- 2) osobom niepełnosprawnym - podejmującym po raz pierwszy działalność gospodarczą PFRON finansuje:
- a) 75% składek na ubezpieczenie emerytalne – w przypadku osób w znacznym stopniu niepełnosprawnych,
 - b) 50% składek na ubezpieczenie emerytalne – w przypadku osób w umiarkowanym stopniu niepełnosprawnych,
 - c) 50% składek na ubezpieczenie wypadkowe – w przypadku osób w lekkim stopniu niepełnosprawnych.

Zakłady pracy chronionej oraz zakłady aktywności zawodowej, z uwagi na ich duże znaczenie w rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, mogą również korzystać ze zwolnień od opłat o charakterze publiczno-prawnym (z wyjątkiem opłaty skarbowej) oraz z pewnych zwolnień podatkowych (art. 31 ustawy). Zwolnienia te nie dotyczą podatku od gier, podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego, cła, podatków dochodowych i podatku od środków transportowych. Otrzymywany przez te zakłady (na mocy art. 14a ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym) zwrot podatku od towarów i usług będzie obowiązywał tylko do dnia 31 grudnia 2003 r. W to miejsce, pracodawcy (również z rynku otwartego) będą mogli otrzymać od dnia 1 stycznia 2004 r. miesięczne dofinansowanie wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych, zgodnie z omówionym wcześniej art. 26a ustawy.

Pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej przekazuje 90% środków uzyskanych w wyniku wspomnianych zwolnień na zakładowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych, którego środki są przeznaczone m.in. na finansowanie rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej (w tym co najmniej 15% na indywidualne programy rehabilitacji) oraz na indywidualną pomoc (co najmniej 10%)

dla zatrudnionych osób niepełnosprawnych i byłych pracowników niepełnosprawnych (art. 33).

Prowadzący zakład aktywności zawodowej przekazuje środki uzyskane z tytułu zwolnień, o których była mowa wyżej, oraz wpływy z dochodu związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej na zakładowy fundusz aktywności. Środki tego funduszu są przeznaczane na wspomaganie: samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w zakładzie (przez usprawnienie i dodatkowe oprzyrządowanie stanowisk pracy), uczestnictwa w życiu społecznym w lokalnym środowisku (przez zakup sprzętu i wspomagającego wyposażenia), przygotowania do pracy poza zakładem i wyrównania szans w nowym miejscu pracy oraz na pomoc w zaspokajaniu różnych innych potrzeb niepełnosprawnych pracowników (w tym w zakresie mieszkań chronionych, rekreacji, kultury).

Prowadzący zakład pracy chronionej może ponadto uzyskać, dla tego zakładu, ze środków PFRON (art. 32 ust. 1):

- 1) finansowanie w wysokości do 50% oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych, pod warunkiem wykorzystania tych kredytów na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną niepełnosprawnych pracowników;
- 2) zwrot kosztów szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych, w związku z koniecznością zmiany profilu produkcji;
- 3) jednorazową pożyczkę w celu ochrony istniejących w zakładzie miejsc pracy osób niepełnosprawnych;
- 4) dofinansowanie lub refundację wynagrodzeń osób niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub epilepsję, w wysokości 75% najniższego wynagrodzenia.

Ta ostatnia forma wsparcia finansowego będzie obowiązywać do dnia 31 grudnia 2003 r., w związku z nowelizacją ustawy wprowadzającą od dnia 1 stycznia 2004 r., dla pracodawców z otwartego i chronionego rynku pracy, miesięczne dofinansowanie wynagrodzeń niepełnosprawnych pracowników, niezależnie od rodzaju niepełnosprawności (art. 26a – omówiony już wcześniej). Od dnia 1 stycznia 2004 r. pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej będzie mógł ponadto otrzymać refundację zwiększonych kosztów zatrudnienia pracowników, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, epilepsję lub pracowników niewidomych.

Ustawa daje osobom niepełnosprawnym szereg uprawnień (art. 15-18), odnoszących się do:

- 1) norm czasu pracy, których stosowanie nie powoduje obniżenia wysokości wynagrodzenia:
 - a) czas pracy osoby niepełnosprawnej nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo,
 - b) czas pracy osoby niepełnosprawnej w stopniu znacznym lub umiarkowanym nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo,
 - c) osoba niepełnosprawna nie może być zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych,
 - d) osobie niepełnosprawnej przysługuje przerwa w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek; przerwa wynosi 15 minut i jest wliczana do czasu pracy,przy czym regulacji, o których mowa w pkt a – c nie stosuje się do osób zatrudnionych przy pilnowaniu oraz gdy, na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub, w razie jego braku, lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę;
- 2) dodatkowego urlopu dla osoby w znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawnej (art. 19);
- 3) zwolnień od pracy, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, przysługujących osobie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (art. 20) w celu:
 - a) uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym,
 - b) wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy.

Wykonywanie zadań wynikających z ustawy nadzoruje Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (art. 34 ustawy). Nadzór ten obejmuje koordynację realizacji ustawowych zadań oraz inicjowanie lub przeprowadzanie kontroli realizacji tych zadań. Ustawa precyzuje zadania Pełnomocnika związane z funkcją koordynatora

oraz zakres nadzoru i prowadzonej przez niego kontroli (odpowiednio art. 6c ust. 1-5 oraz art. 34 ust. 3 i 4). Ponadto, do zadań Pełnomocnika należy (art. 34 ust. 6):

- 1) opracowywanie oraz opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zatrudnienia, rehabilitacji i warunków życia osób niepełnosprawnych;
- 2) opracowywanie projektów programów rządowych dotyczących rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych;
- 3) ustalanie założeń rocznych planów rzeczowo–finansowych dotyczących realizacji zadań wynikających z ustawy;
- 4) inicjowanie zadań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie;
- 5) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania wynikające z ustawy realizują organy administracji rządowej, organy jednostek samorządu terytorialnego i PFRON. Do zadań samorządu województwa, realizowanych w ramach ustawy, należy w szczególności (art. 35 ust. 1):

- 1) opracowywanie i realizacja wojewódzkich programów wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu;
- 2) opracowywanie i realizacja wojewódzkich programów pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych;
- 3) opracowywanie i przedstawianie Pełnomocnikowi informacji o prowadzonej działalności;
- 4) udzielanie pomocy zakładom pracy chronionej ze środków PFRON (zwrot kosztów szkoleń pracowników niepełnosprawnych oraz udzielanie pożyczek w celu ochrony istniejących miejsc pracy – art. 32 ust.1 pkt 2 i 3);
- 5) dofinansowanie budowy i rozbudowy obiektów służących rehabilitacji;
- 6) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej;
- 7) współpraca z organami administracji rządowej oraz powiatami i gminami w realizacji zadań wynikających z ustawy;
- 8) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych;

9) opiniowanie wniosku o wpis do rejestru ośrodków uprawnionych do organizowania turnusów rehabilitacyjnych.

Szereg zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej należy do kompetencji powiatów (art. 6a ust. 1, art. 12, 13, 26, 38, 40, 41, 44 b i c ustawy). Do zadań powiatu, realizowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie (art. 35a ust. 1 i 2) należy:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych ze strategią rozwoju województwa, projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w zakresie rehabilitacji społecznej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych w odniesieniu do rehabilitacji społecznej;
- 2) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
- 3) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej;
- 4) dofinansowanie:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
 - f) kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- 5) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie samorządowi województwa.

Do zadań powiatu, realizowanych przez powiatowe urzędy pracy (art. 35a ust. 1 i 2) należy:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych ze strategią rozwoju województwa, projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w

zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych w odniesieniu do rehabilitacji zawodowej i zatrudniania;

- 2) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej tych osób;
- 3) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie;
- 4) kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;
- 5) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów;
- 6) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;
- 7) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Ponadto, do zadań powiatu należy:

- 1) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 2) udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu wojewódzkiego oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie tych programów, po uchwaleniu przez radę powiatu, jak również rocznej informacji z ich realizacji.

Zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej mogą być realizowane na zlecenie PFRON przez jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe, w tym o charakterze lokalnym. Zadania te mogą być realizowane ze środków PFRON przez organizacje pozarządowe również na zlecenie samorządu województwa i powiatu (art. 36). Środki PFRON są przekazywane przez Prezesa Zarządu tego Funduszu (art. 48 ust. 1 ustawy): samorządom wojewódzkim i powiatowym na realizację określonych zadań lub rodzajów zadań, na wyodrębniony rachunek bankowy – według algorytmu, podmiotom realizującym zadania zlecone przez Fundusz lub inne zadania wynikające z ustawy - na podstawie zawartych z nimi umów.

Środki PFRON, poza zadaniami wymienionymi wcześniej, są przeznaczone również, w wysokości do 30% wydatków, m.in. na (art.47 ustawy):

- 1) realizację działań wyrównujących różnice między regionami, w szczególności w jednostkach samorządu terytorialnego, na terenie których stopa bezrobocia jest wyższa niż 110% średniej stopy bezrobocia w kraju lub nie utworzono warsztatu terapii zajęciowej albo zakładu aktywności zawodowej;
- 2) działania o charakterze ogólnokrajowym, w tym na realizację programów wspieranych ze środków pomocowych Unii Europejskiej na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 3) programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą, służące rehabilitacji społecznej i zawodowej, w szczególności adresowane do osób niepełnosprawnych, w tym dzieci niepełnosprawnych, z uwzględnieniem refundacji zwiększonych kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, epilepsję lub niewidomych;
- 4) dofinansowanie zadań wynikających z programów rządowych, w tym ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych;
- 5) finansowanie w części lub w całości badań, ekspertyz i analiz dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Przychodami Funduszu (art. 46) są przede wszystkim wpłaty pracodawców, którzy zatrudniają co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, i są zobowiązani do wpłat z tytułu nieosiągnięcia wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, określonego w art. 21 ustawy dla różnych rodzajów pracodawców.

Na mocy artykułu 42 ust. 1 ustawy powołano Krajową Radę Konsultacyjną do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Jest ona organem doradczym Pełnomocnika, stanowiącym forum współdziałania na rzecz osób niepełnosprawnych, organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. Rada składa się z (art. 43 ustawy):

- 1) pięciu przedstawicieli organów administracji rządowej;
- 2) pięciu przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego;

3) piętnastu przedstawicieli organizacji pozarządowych, w tym przedstawicieli reprezentatywnych organizacji pracodawców i organizacji związkowych.

Do zakresu działania Rady, zgodnie z artykułem 42 ust. 3 ustawy, należy przedstawianie Pełnomocnikowi:

- 1) propozycji przedsięwzięć zmierzających do integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem;
- 2) propozycji rozwiązań w zakresie zaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych, wynikających z faktu niepełnosprawności;
- 3) opinii do:
 - a) projektu założeń polityki zatrudnienia, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
 - b) projektów aktów prawnych mających lub mogących mieć wpływ na sytuację osób niepełnosprawnych oraz sygnalizowanie odpowiednim organom potrzeby wydania lub zmiany przepisów obowiązujących w tym zakresie,
 - c) sprawozdań z działalności PFRON,
 - d) projektów rządowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz informacji o ich realizacji,
 - e) rocznych informacji o działalności Rady.

Przy marszałkach województw i przy starostach są tworzone wojewódzkie/powiatowe społeczne rady do spraw osób niepełnosprawnych, będące organami opiniodawczo-doradczymi.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie objętym postanowieniami Konwencji, są realizowane zgodnie z wyżej wymienionymi regulacjami prawnymi.

Poza tym należy wymienić także ważny dla równego traktowania pracowników przepis art. 11³ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.), uznający za niedopuszczalną „jakąkolwiek dyskryminację, bezpośrednią lub pośrednią, w zatrudnieniu, w szczególności ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, narodowość, przekonania, zwłaszcza polityczne lub religijne, oraz przynależność związkową”.

Również ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2001 r. Nr 89, poz. 973) zawiera przepis antydyskryminacyjny (art. 12 ust. 3a – obowiązujący od dnia 21 września 2001 r.) stanowiący, że:

„...Informacja pracodawcy o wolnym miejscu zatrudnienia lub miejscu przygotowania zawodowego nie może zawierać wymagań dyskryminujących kandydatów ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, narodowość, przekonania, zwłaszcza polityczne lub religijne, ani ze względu na przynależność związkową...”.

Sankcje za odmowę zatrudnienia kandydata na wolnym miejscu zatrudnienia lub miejscu przygotowania zawodowego – ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, narodowość, przekonania, zwłaszcza polityczne lub religijne, przynależność związkową – (art. 66 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu) obowiązują od dnia 1 stycznia 2002 r. (na mocy nowelizacji tej ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Dz. U. Nr 128, poz. 1405).

Przepisy Kodeksu pracy nakładają na każdego pracodawcę odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy. Pracodawca jest obowiązany chronić zdrowie i życie pracowników, przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki. Wymagania dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy powinny spełniać zarówno obiekty, w których znajdują się pomieszczenia pracy, jak i maszyny i urządzenia techniczne oraz narzędzia pracy.

W ramach tych obowiązków (szczegółowo określonych przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy – Dz. U. Nr 129, poz. 844) pracodawca musi dążyć do jak najlepszego przystosowania miejsca pracy do każdego pracownika, także dla osoby niepełnosprawnej, do potrzeb wynikających z jej zmniejszonej sprawności.

Z dniem uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej wejdzie również w życie nowy przepis (na mocy ustawy z dnia 26 kwietnia 2002 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu – Dz. U. Nr 74, poz. 675, art. 15 ust. 1a) zakazujący stosowania – przy doborze kandydatów na szkolenia – wymagań dyskryminujących tych kandydatów ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, narodowość, przynależność związkową oraz przekonania, zwłaszcza polityczne lub religijne.

Do nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, została powołana Państwowa Inspekcja Pracy, która jest organem kontrolnym podległym Sejmowi i niezależnym od Rządu. W sprawach bezpieczeństwa i higieny pracy Państwowa Inspekcja Pracy współdziała z Państwową Inspekcją Sanitarną. Państwowa Inspekcja Pracy kontroluje również stosowanie przepisów w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych, m.in. na wniosek pracodawcy stwierdza, czy obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy odpowiadają wymaganiom dla uzyskania statusu pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej (art. 28 ust. 2 ustawy) oraz, na wniosek starosty, wydaje opinię, w formie postanowienia, o przystosowaniu stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej. Pozytywna opinia jest warunkiem zwrotu ze środków PFRON kosztów poniesionych na ten cel przez pracodawcę (art. 26 ust. 6).

* * *

Oprócz instrumentów szczegółowo określonych w ustawie o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych należy wymienić także szereg działań, podejmowanych i realizowanych zgodnie z ustawą oraz możliwościami, jakie stworzyły wcześniejsze regulacje prawne. Do najważniejszych należy zaliczyć:

Rządowy „Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych i ich Integracji ze Społeczeństwem”, przyjęty przez Radę Ministrów w październiku 1993 r. i realizowany do 1999 r. (niektóre zadania kontynuowano jeszcze w 2000 r., a część dofinansowań ze środków PFRON udzielano także w 2001 r., na mocy umów zawartych w 1999 r.).

Realizacja zadań była finansowana głównie z własnych środków budżetowych realizatorów Programu, ale istniała również możliwość dofinansowania ze środków PFRON niektórych zadań uznanych przez Pełnomocnika do Spraw Osób Niepełnosprawnych za priorytetowe.

Program zmobilizował administrację rządową do podejmowania inicjatyw dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach oraz pozwolił na rozszerzenie i zharmonizowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Program określał strategiczne, długofalowe i docelowe działania interdyscyplinarne Rządu wobec osób niepełnosprawnych, w których realizację były zaangażowane

wszystkie struktury administracji rządowej szczebla centralnego i terenowego. W realizacji Programu mogły uczestniczyć też organizacje pozarządowe, zwłaszcza zrzeszające osoby niepełnosprawne i działające na ich rzecz. Rząd zwrócił się również do samorządu terytorialnego o uwzględnienie w ich pracy potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych.

Odpowiedzialność za realizację rządowego „Programu.....” spoczywała na poszczególnych ministerstwach i urzędach centralnych, które były zobowiązane do corocznego opracowywania harmonogramu własnych zadań oraz przedstawiania informacji z ich realizacji. Koordynatorem „Programu.....” był Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

W ramach rządowego „Programu.....” były podejmowane działania mające na celu przede wszystkim stopniową likwidację barier funkcjonalnych, na jakie w codziennym życiu napotykać osoby niepełnosprawne, w szczególności barier architektonicznych, a także zapobieganie niepełnosprawności, przebudowywanie obowiązującego prawa, przeprowadzanie badań statystycznych i socjologicznych, służących rozpoznaniu zjawiska niepełnosprawności oraz wszechstronnemu rozpoznaniu potrzeb zbiorowości osób niepełnosprawnych, przeprowadzanie badań innowacyjno-wdrożeniowych, skutkujących rozwiązaniami technicznymi ułatwiającymi proces rehabilitacji i codzienne funkcjonowanie osób z różnymi niesprawnościami.

W ramach zadań z zakresu edukacji i szkolenia realizowano m.in. program szkolnictwa integracyjnego w szkołach podstawowych i średnich, prowadzono restrukturyzację szkolnictwa specjalnego zawodowego oraz komputeryzację szkolnictwa specjalnego, a także podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli szkół specjalnych. Na szczególną uwagę zasługują działania na rzecz wyrównywania różnic między mieszkańcami wsi i miast w dostępie do rehabilitacji leczniczej w miejscu zamieszkania, w ramach których uzupełniono wyposażenie lub całkowicie wyposażono w sprzęt rehabilitacyjny wiele wiejskich i gminnych gabinetów usprawniania leczniczego.

Wdrożenie z dniem 1 stycznia 1999 r. reformy ustroju administracyjnego kraju i związane z tym przekazanie wielu kompetencji ze szczebla rządowego do samorządu terytorialnego spowodowało konieczność zakończenia realizacji Programu.

W celu umożliwienia kontynuowania na szczeblu samorządu terytorialnego podobnych jak w rządowym „Programie ...” działań, od dnia 1 stycznia 1999 r. istnieje ustawowa możliwość dofinansowania zadań wynikających z samorządowych programów na rzecz osób niepełnosprawnych. Program celowy Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych „Domino – program pilotażowy” został zatwierdzony przez Radę Nadzorczą PFRON w sierpniu 2000 r. W 2001 r. rozpoczęto w 23 powiatach realizację programu zaplanowanego na 3 lata. Ma on na celu wsparcie finansowe powiatów, które będą realizowały własne lokalne programy działań na rzecz osób niepełnosprawnych, wybrane do dofinansowania przez Zarząd Funduszu spośród programów pozytywnie zaopiniowanych przez Pełnomocnika. Programy te są dostosowane do miejscowej specyfiki, uwzględniają też problemy występujące w skali kraju, a zostały opracowane zgodnie z wytycznymi zawartymi we wcześniejszym programie celowym Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych zatytułowanym „Modelowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w samorządzie” z lipca 2000 r.

Istotą programu „Domino” jest dostosowanie polityki wobec osób niepełnosprawnych do lokalnych warunków, a więc do rozpoznanych w terenie problemów i potrzeb, jak i dostępnych sposobów i środków ich rozwiązywania i zaspokajania. W ramach tego programu ze środków Funduszu mogą być dofinansowane (w wysokości do 65% kosztów) działania w zakresie edukacji, szkolenia zawodowego i zatrudnienia, integracji społecznej, dostępności obiektów użyteczności publicznej i transportu publicznego, korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu, rehabilitacji, dostępu do informacji, a także podniesienia kompetencji osób zajmujących się omawianą problematyką i zwiększenia społecznej świadomości problemów osób niepełnosprawnych.

W celu rozszerzenia zakresu działań związanych z rehabilitacją społeczną i zawodową, mających na celu aktywizację, w szczególności zawodową, osób niepełnosprawnych oraz ich integrację, od 1993 r. są opracowywane i wdrażane różne programy celowe, zatwierdzone przez Radę Nadzorczą PFRON. Ich realizacja jest możliwa dzięki środkom finansowym PFRON.

Wiele programów realizowanych przez PFRON w latach 1999-2002 powstało jako programy celowe Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Część z nich stanowią programy skierowane do osób niepełnosprawnych (bądź ich

rodziców lub opiekunów), organizacji pozarządowych lub innych podmiotów działających na ich rzecz, a część do pracodawców osób niepełnosprawnych. Oferta programowa jest dostosowywana do występujących potrzeb oraz możliwości finansowych PFRON.

Wśród programów skierowanych do osób niepełnosprawnych można wymienić:

„Komputer dla Homera”

Program stanowi ofertę pomocy finansowej dla osób niewidomych i niedowidzących w zakupie sprzętu elektronicznego, w tym komputerowego oraz oprogramowania, a także w zdobyciu umiejętności właściwego wykorzystywania sprzętu niezbędnego do nauki, pracy i komunikowania się.

„Pegaz – pomoc w aktywizowaniu osób niepełnosprawnych, poprzez likwidację barier transportowych i w komunikowaniu się”

W ramach programu „Pegaz” udzielana jest pomoc finansowa w formie nieoprocentowanej pożyczki na zakup samochodu osobowego, sprzętu komputerowego oraz wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym. W przypadku dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz osób nie posiadających zdolności do czynności prawnych, pożyczka udzielana jest ich rodzicom lub opiekunom prawnym.

Do roku 2001 program ten dotyczył jedynie pomocy w zakupie samochodu. Pozostałe elementy zostały włączone do programu od 2002 r. Wcześniej były one przedmiotem pomocy udzielanej w ramach programu „Drogowskaz”, który obejmował również pomoc w zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i lecznicze środki techniczne.

„Telepraca”

Jest to pilotażowy program wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych w poszukiwanych innowacyjnych zawodach, wykorzystujących techniki informatyczne. W ramach tego programu osoby niepełnosprawne, przez system szkoleń, przygotowywane są zawodowo do podjęcia zatrudnienia w systemie telepracy, a także są tworzone stanowiska telepracy dla osób, które uzyskują tytuł kwalifikacyjny.

„Student”

Program pomocy materialnej osobom niepełnosprawnym w zdobyciu wykształcenia na poziomie wyższym, przez dofinansowanie kosztów studiów. Wiele osób niepełnosprawnych, ich rodzin i opiekunów osiąga dochody na poziomie

uniemożliwiającym ponoszenie kosztów związanych z nauką w tych szkołach. Dotyczy to przede wszystkim osób pochodzących ze środowisk wiejskich oraz małych miasteczek oddalonych od ośrodków akademickich.

„WAZON II”

Program stanowił od 1998 r. kontynuację, w zmodyfikowanej wersji, uruchomionego w 1995 r. programu celowego „Wspieranie Aktywności Zawodowej Osób Niepełnosprawnych (WAZON)”, który umożliwiał osobom niepełnosprawnym, nie posiadającym statusu osoby bezrobotnej, skorzystanie ze szkolenia i przekwalifikowania.

W ramach programu „WAZON II”, realizowanego do końca 2001 r., mogły podnieść lub uzupełnić swoje kwalifikacje osoby niepełnosprawne, które nie miały możliwości korzystania ze szkoleń na zasadach określonych w ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (gdyż nie spełniały warunków, by być zarejestrowanymi jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy i pozostające bez zatrudnienia), a więc:

- prowadzące samodzielną działalność gospodarczą, dla których było to konieczne do kontynuowania lub rozwoju prowadzonej działalności,
- zatrudnione, ale zgłaszające zamiar i gotowość podjęcia dodatkowego zatrudnienia w wyższym wymiarze czasu pracy lub innego zatrudnienia, lub zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą,
- zatrudnione w organach samorządowych w celu reprezentowania środowiska osób niepełnosprawnych.

Do programów skierowanych do organizacji pozarządowych lub innych podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych należą:

„Partner”

Program umożliwia dofinansowanie zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, realizowanych przez organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych, tj. stowarzyszenia, fundacje, związki, izby oraz organizacje pracodawców i pracobiorców. Ma to na celu zapewnienie ciągłości wykonywania zadań oraz efektywne planowanie i wdrażanie przez organizacje nowych zadań, stanowiących odpowiedź na potrzeby osób niepełnosprawnych.

„Tłumacz dla niesłyszącego – program dofinansowania usług tłumaczy języka migowego”

Program umożliwiał finansowanie usług świadczonych osobom niesłyszącym i niedosłyszącym w stopniu znacznym, przez tłumaczy języka migowego zatrudnionych przez organizacje pozarządowe, oraz szkoleń pracowników służb społecznych w zakresie specjalistycznych kursów języka migowego, a także częściowe finansowanie kosztów szkoleń tłumaczy języka migowego. Od 2001 r. kwestie tłumaczy języka migowego zostały włączone do zadań dofinansowywanych w ramach programu „Partner”.

„Papyrus”

Jest to program wspierania publikacji i wydawnictw dotyczących problematyki osób niepełnosprawnych, adresowany do podmiotów prowadzących działalność wydawniczą, w szczególności o zasięgu ogólnopolskim.

„Atena”

Program, realizowany w latach 2000-2001, umożliwiał szkolenie służb samorządowych realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym pracowników powiatowych urzędów pracy oraz członków zespołów orzekających o stopniu niepełnosprawności.

„Akademia Integracji – program kształcenia pracowników instytucji i organizacji pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych”

Na podstawie Porozumienia podpisanego w listopadzie 1993 r. między Pełnomocnikiem do Spraw Osób Niepełnosprawnych i PFRON a Wyższą Szkołą Pedagogiki Specjalnej w Warszawie (obecnie Akademia im. Marii Grzegorzewskiej) powstało przy tej uczelni Kolegium Andragogiki Specjalnej, kształcącej kadry do pracy z dorosłymi osobami niepełnosprawnymi, ze szczególnym uwzględnieniem szeroko pojętej rehabilitacji zawodowej i społecznej tych osób.

Dzięki programowi mogły być dofinansowane ze środków PFRON wydatki związane z trzyletnim kształceniem studentów tego Kolegium w systemie zaocznym. W trakcie realizacji programu, tj. od grudnia 1998 r. do końca roku szkolnego 2000/2001, dofinansowaniem objęci byli studenci, którzy byli pracownikami instytucji i organizacji pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych.

„Uniwersytet dla wszystkich”

Program wspomagający działania jednostek szkolnictwa wyższego, mające na celu likwidację wszelkich barier w dostępie osób niepełnosprawnych do edukacji na poziomie wyższym, ma obecnie charakter pilotażowy. Jest realizowany na Uniwersytecie Warszawskim.

„Pitagoras” – program pomocy w kształceniu na poziomie wyższym osób z uszkodzeniem słuchu.

Celem programu, realizowanego od 2000 r., jest zapewnienie wszystkim niesłyszącym i niedosłyszącym studentom oraz uczestnikom kursów przygotowawczych do egzaminów do szkół wyższych, w zależności od potrzeb, pomocy tłumaczy języka migowego lub możliwości korzystania w trakcie zajęć oraz egzaminów z elektronicznych urządzeń wspomagających.

Wsparciu pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne zostały poświęcone programy:

„Sezam”

Program miał na celu udzielenie pomocy pracodawcom prowadzącym zakłady pracy chronionej w utrzymaniu płynności finansowej, w związku ze zmianami przepisów (od 1 stycznia 2000 r.) w zakresie podatku od towarów i usług VAT. Zakład pracy chronionej mógł w okresie przejściowym (tj. do końca 2001 r.) uzyskać z PFRON dofinansowanie odsetek od kredytu bankowego zaciągniętego na zapłatę podatku VAT lub pożyczkę na spłatę tych odsetek.

„Braille 2000”

Celem programu jest utrzymanie lub zwiększenie zatrudnienia osób niewidomych w zakładach pracy chronionej, przez zmniejszenie kosztów bezpośrednich oraz zwiększenie konkurencyjności wyrobów wytwarzanych przez osoby niewidome. W ramach programu były dofinansowywane wynagrodzenia osób niewidomych, jeśli w zakładzie pracy chronionej osoby stanowiły co najmniej 10% wszystkich pracowników, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

„Hefajstos”

Był to program dla pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej, którzy produkują sprzęt rehabilitacyjny i ortopedyczny. Celem programu było utrzymanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz zwiększenie konkurencyjności tych

zakładów w stosunku do pozostałych producentów i importerów sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego, przez umożliwienie podnoszenia jakości wyrobów i wprowadzania nowych technologii w wyniku otrzymanej pomocy finansowej.

„Merkury”

Program miał na celu wsparcie zakładów pracy chronionej prowadzących działalność w zakresie handlu detalicznego, w tym towarami akcyzowymi, zagrożonych likwidacją istniejących miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Od 2002 r. adresaci wymienionych powyżej programów („Braille 2000”, „Hefajstos” i „Merkury”) otrzymują pomoc w ramach jednego nowego programu „Utrzymanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych”. Powodem wprowadzonej zmiany była konieczność ujednoczenia zasad udzielania pomocy zakładom pracy chronionej oraz dostosowania jej do warunków określonych w ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców. Nowy program obejmuje również pomoc dla zakładów pracy chronionej, zajmujących się produkcją sezonową.

Należy również wymienić program „Szansa”, umożliwiający pomoc osobom niepełnosprawnym zagrożonym bezrobociem w wyniku zwolnień grupowych, likwidacji lub upadłości zakładów pracy chronionej. W ramach programu kierowane są dodatkowe środki na tworzenie nowych miejsc pracy dla wspomnianych osób przez samorząd powiatowy lub pracodawcę przejmującego likwidowany lub zgłoszony do upadłości zakład pracy chronionej.

* * *

Realizacja przedstawionych powyżej działań przyczynia się również do urzeczywistniania praw, które zostały zawarte w Uchwale Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych. W Uchwale tej Sejm uznał, że osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego życia i nie mogą podlegać dyskryminacji, co powinno być realizowane przede wszystkim przez umożliwienie korzystania z praw szczegółowych, ujętych w dziesięciopunktowym katalogu. W katalogu tym znalazły się również prawa osób niepełnosprawnych do:

- 1) pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej, umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych;
- 2) pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz do korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej został zobowiązany przez Sejm do składania corocznie informacji o działaniach podjętych w celu urzeczywistnienia praw osób niepełnosprawnych. Do podjęcia takich działań Sejm wezwał Rząd i władze samorządowe. Wspomniane powyżej sprawozdania są składane corocznie, w wyznaczonym terminie.

* * *

W chwili obecnej nie istnieją w Polsce przeszkody prawne, które mogłyby uniemożliwić ratyfikowanie Konwencji Nr 159.

Najpoważniejsza z dotychczasowych przeszkód, dotycząca niskiego poziomu usług rehabilitacyjnych na obszarach wiejskich, jest w ostatnich latach stopniowo eliminowana. Do zmiany sytuacji przyczyniło się przede wszystkim wdrożenie w 1999 r. reformy administracji publicznej, związanej ze zmianą ustroju terytorialnego kraju. W wyniku tej reformy nastąpiła decentralizacja wielu procesów decyzyjnych, a większość zadań, szczególnie z zakresu polityki społecznej państwa, została przekazana do realizacji na szczebel powiatu, który ma możliwość najlepszego rozpoznawania potrzeb lokalnych środowisk oraz reagowania na te potrzeby jak najszybciej i w najbardziej efektywny sposób.

Do realizacji ustawowych zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zostały upoważnione przede wszystkim organy i instytucje samorządu powiatowego, w szczególności starostowie, przy udziale powiatowych urzędów pracy i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Na poprawę sytuacji obszarów wiejskich w zakresie rehabilitacji zawodowej wpłynęło też wdrażanie programów specjalnych, ukierunkowanych na tworzenie i rozwijanie

służb rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych na tych terenach.

Do programów specjalnych, które przyczyniły się do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych na terenach wiejskich, należały m.in.:

„Strategiczny Program Koordynacji Działań na rzecz Wyrównywania Szans Społeczno-Zawodowych Osób Niepełnosprawnych na Wsi”. W ramach tego Programu realizowano 2 pilotażowe programy:

- 1) „Pomoc wsi” z 1996 r., który wspierał lokalną działalność organizacji pozarządowych w środowisku wiejskim, zwłaszcza w promowaniu i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych na wsi, przez udzielanie im wszechstronnych informacji o możliwości rehabilitacji zawodowej, leczniczej i społecznej oraz udzielanie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia i skorzystania z przysługujących im świadczeń i uprawnień;
- 2) „Aktywizacja zatrudnienia na wsi”, którego celem było tworzenie nowych miejsc pracy dla niepełnosprawnych mieszkańców wytypowanych gmin, przy wykorzystaniu istniejących instrumentów prawnych.

Programy: „Medium” (z 1995 r.), „Medium II” (z 1997 r.) i „Medium-Arka” (z 1997 r.), wspierały zatrudnienie osób niepełnosprawnych na obszarach wiejskich i w małych miastach. W ich ramach został uruchomiony system pożyczek udzielanych osobom niepełnosprawnym na bardzo korzystnych warunkach, na rozpoczęcie samodzielnej działalności gospodarczej oraz na kontynuowanie działalności już prowadzonej. Z pożyczek mogły skorzystać także zakłady pracy na cele inwestycyjne związane z zatrudnieniem niepełnosprawnych mieszkańców wsi i małych miast.

W 2002 r. trwała jeszcze spłata pożyczek udzielonych w ramach programów.

W styczniu 2000 r. Rada Ministrów przyjęła „Narodową strategię wzrostu zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w latach 2000-2006”. W celu wzmocnienia polityki równych szans wobec grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy uznano za konieczne m.in.:

- 1) tworzenie nowych efektywniejszych rozwiązań sprzyjających zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a zwłaszcza ich integracji w środowisku pracy;
- 2) wprowadzenie preferencji w systemie zdobywania i podwyższania kwalifikacji przez osoby niepełnosprawne poszukujące pracy;

3) prowadzenie działań informacyjnych na rzecz zaniechania praktyk dyskryminacyjnych przez pracodawców w trakcie rekrutacji do pracy, organizowania stanowisk pracy, wynagradzania i oceniania pracowników.

W „Narodowej strategii ...” zaplanowano intensyfikację dotychczasowych działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym najciężej poszkodowanych, które są realizowane przy udziale środków PFRON. Dotyczy to:

- 1) zwiększania szans zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, przez generalne podniesienie poziomu wykształcenia tych osób oraz radykalne zwiększenie w grupie bezrobotnych i poszukujących pracy odsetka osób szkolonych w celu zdobycia kwalifikacji bądź przekwalifikowania i popieranie samozatrudnienia;
- 2) aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych na wsi, co będzie możliwe dzięki wdrażaniu programów celowych.

Intencją innego dokumentu, zatytułowanego „Pakt dla rolnictwa i obszarów wiejskich”, który Rada Ministrów przyjęła we wrześniu 2000 r., było wyrównywanie szans mieszkańców obszarów wiejskich i miejskich w dostępie do korzystania z możliwości, jakie daje gospodarka rynkowa. W ramach Paktu określono 45 inicjatyw. Część tych inicjatyw składa się na program działań dotyczących kompleksowej polityki społecznej wobec wsi i rolnictwa oraz rozwoju cywilizacyjnego obszarów wiejskich.

W programie zaproponowano m.in.:

- 1) prowadzenie przez gminne ośrodki pomocy społecznej intensywnego poradnictwa dla osób niepełnosprawnych z obszarów wiejskich i ich rodzin w zakresie rozwiązywania problemów życiowych, w tym informowanie o uprawnieniach, funkcjonujących systemach wsparcia oraz możliwościach uzyskania pomocy instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej, działających na danym terenie organizacjach pozarządowych lub grupach samopomocowych;
- 2) pomoc w zatrudnieniu osób niepełnosprawnych przez:
 - a) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej oraz ustawowo określoną pomoc finansową w uruchomieniu działalności (w formie pożyczki) lub jej prowadzeniu (w formie dopłaty do odsetek od kredytu bankowego),

- b) szkolenie i przekwalifikowanie,
- c) tworzenie przez pracodawców nowych miejsc pracy, w tym przy udziale środków PFRON i Funduszu Pracy.

* * *

Przeprowadzona dotychczas decentralizacja kompetencji w zakresie realizacji na rzecz osób niepełnosprawnych wielu zadań z zakresu rehabilitacji społecznej, zawodowej oraz zatrudniania powinna skutkować lepszym, bieżącym diagnozowaniem potrzeb tej grupy osób na poziomie lokalnym, efektywniejszym wydatkowaniem środków przeznaczonych na ich rehabilitację społeczną i zawodową oraz rozwojem współpracy z organizacjami pozarządowymi osób niepełnosprawnych lub działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Przygotowanie właściwych strategii długofalowych i programów działania będzie zadaniem łatwiejszym do wykonania, jeśli na każdym szczeblu podejmowania decyzji będzie możliwe posługiwanie się rzetelnymi danymi statystycznymi, które zostaną uzyskane m.in. w wyniku przeprowadzonego niedawno spisu powszechnego ludności, oraz informacjami pozyskiwanymi w sposób ciągły przez odpowiednie służby.

Ostatnie zmiany ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 7, poz. 79) miały na celu, obok uzyskania pełnej zgodności z ustawodawstwem wspólnotowym, przede wszystkim zmianę systemu wspierania osób niepełnosprawnych oraz zapewnienie działań na rzecz wyrównywania ich szans, m.in. przez:

- 1) stworzenie bardziej spójnego systemu orzekania o niepełnosprawności, stosującego jednolite standardy oraz poddanego wzmocnionemu nadzorowi;
- 2) adresowanie pomocy publicznej do konkretnych osób niepełnosprawnych;
- 3) aktywizację osób niepełnosprawnych na otwartym i chronionym rynku pracy, w oparciu o indywidualne programy rehabilitacji;
- 4) wzmocnienie nadzoru w związku z przyznawanym statusem zakładu pracy chronionej.

Prawo polskie w obecnym kształcie stanowi także wystarczającą podstawę do realizacji postanowień artykułu 8 Konwencji Nr 159.

Po wprowadzeniu reformy ustrojowej kraju powiatowy samorząd terytorialny uzyskał kompetencje w zakresie wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych, które wcześniej należały do administracji specjalnej szczebla wojewódzkiego. Obecnie służby zajmujące się rehabilitacją zawodową i zatrudnianiem osób niepełnosprawnych działają przede wszystkim na poziomie powiatu. Daje to osobom niepełnosprawnym możliwość równego dostępu do rehabilitacji zawodowej bez względu na miejsce zamieszkania. Skuteczność realizowanych w tym zakresie działań zależy od tempa wyrównywania dysproporcji między obszarami wiejskimi i miejskimi w wielu dziedzinach.

* * *

Polskie ustawodawstwo gwarantuje organizacjom pracodawców (tj. federacjom i konfederacjom pracodawców) oraz pracowników (tj. ogólnokrajowym organizacjom międzyzwiązkowym, a także ogólnokrajowym związkom zawodowym reprezentatywnym dla pracowników większości zakładów pracy) prawo opiniowania założeń i projektów ustaw oraz aktów wykonawczych do tych ustaw w zakresie objętym zadaniami tych organizacji. Jednocześnie, organy władzy i administracji państwowej oraz organy samorządu terytorialnego są ustawowo zobowiązane do zapewnienia tym organizacjom korzystania ze wspomnianych uprawnień.

Przy Pełnomocniku Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych działa Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych, której skład i zakres działania wynika z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych; został on omówiony wcześniej.

* * *

W wyniku przeprowadzonej analizy porównawczej rozwiązań przewidzianych przez polskie ustawodawstwo i praktykę, leżących w zakresie Konwencji Nr 159 dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, z 1983 r., została stwierdzona ich zgodność z postanowieniami Konwencji. Szczegółowe informacje na temat realizacji w Polsce postanowień artykułów od 2 do 9 są przedstawione w załączniku 1. Ratyfikowanie Konwencji Nr 159 nie pociągnie za sobą konieczności zmiany przywołanych powyżej ustaw.

Ratyfikowanie Konwencji Nr 159 nie spowoduje zwiększenia wydatków lub zmniejszenia dochodów podmiotów sektora finansów publicznych w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów. Zważywszy, że Konwencja zobowiązuje państwa do podejmowania działań zgodnie z warunkami, praktyką i możliwościami wewnętrznymi, postanowienia Konwencji będą stosowane w ramach krajowych możliwości finansowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

W kwestii skutków politycznych, ratyfikacja tej Konwencji w roku 2003, który został ogłoszony Europejskim Rokiem Osób Niepełnosprawnych, pozwoli Polsce wpisać się w ogólnoeuropejski nurt zainteresowania osobami niepełnosprawnymi, w kontekście ich aktywizacji zawodowej. Wysiłki zmierzające do zintegrowania osób niepełnosprawnych z głównym nurtem społecznym są podejmowane w Polsce od 1991 r.; ratyfikacja Konwencji Nr 159 byłaby ich znakomitym zwieńczeniem.

W zakresie skutków społecznych, ratyfikacja Konwencji Nr 159 oraz wiążący się z tym obowiązek składania sprawozdań z jej stosowania, wpłyną korzystnie na sytuację osób niepełnosprawnych. Prawa społeczne tej grupy uzyskają międzynarodową gwarancję. Ich realizacja zostanie poddana międzynarodowej kontroli.

W odniesieniu do skutków gospodarczych, ratyfikacja przyczyni się do aktywizacji gospodarczej osób niepełnosprawnych.

Konwencja dotyczy organów administracji rządowej i nie nakłada bezpośrednich praw i obowiązków na osoby fizyczne.

Zgodnie z opinią UKIE, postanowienia Konwencji nie są sprzeczne z prawem Unii Europejskiej.

Wniosek o ratyfikację Konwencji został skonsultowany ze wszystkimi resortami.

Zgodnie z ratyfikowaną przez Polskę Konwencją MOP Nr 144 dotyczącą trójstronnych konsultacji w zakresie wprowadzania w życie międzynarodowych norm w sprawie pracy, z 1976 r., wniosek o ratyfikację Konwencji Nr 159 został przedstawiony do opinii Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych, NSZZ „Solidarność”, Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych, Konfederacji Pracodawców Polskich, Związkowi Rzemiosła Polskiego oraz Business Centre Club – Związkowi Pracodawców. Wszystkie te organizacje poparły ratyfikację Konwencji Nr 159.

Biorąc pod uwagę fakt, że Konwencja Nr 159 dotyczy wolności i praw obywatelskich określonych w Konstytucji oraz odnosi się do spraw uregulowanych w ustawie, powinna ona, w oparciu o art. 89 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, podlegać ratyfikacji za zgodą wyrażoną w ustawie. Konwencja nie rozszerza, ani nie ogranicza praw i wolności zawartych w Konstytucji, jest ich potwierdzeniem.

W świetle powyższego należy uznać ratyfikację Konwencji MOP Nr 159 za uzasadnioną i w związku z tym wnioskuje się – na podstawie art. 14 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. Nr 39, poz. 443) oraz zgodnie z art. 89 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483) – o podjęcie stosownych kroków w tej sprawie.

**LISTA PAŃSTW, KTÓRE RATYFIKOWAŁY KONWENCJĘ NR 159 DOTYCZĄCĄ
REHABILITACJI ZAWODOWEJ I ZATRUDNIENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

75 ratyfikacji

PANSTWO	DATA RATYFIKACJI
1. Republika Argentyńska	13.04.1987
2. Związek Australijski	07.08.1990
3. Republika Azerbejdżanu	19.05.1992
4. Królestwo Bahrajnu	02.02.1999
5. Republika Boliwii	19.12.1996
6. Bośnia i Hercegowina	02.06.1993
7. Federacyjna Republika Brazylii	18.05.1990
8. Burkina Faso	26.05.1989
9. Republika Chile	14.10.1994
10. Chińska Republika Ludowa	02.02.1988
11. Republika Chorwacji	08.10.1991
12. Republika Cypryjska	03.10.1996
13. Republika Czeska	13.04.1987
14. Królestwo Danii	01.01.1993
15. Republika Dominikańska	01.04.1985
16. Arabska Republika Egiptu	03.08.1988
17. Republika Ekwadoru	20.05.1988
18. Federalna Demokratyczna Republika Etiopii	28.01.1991
19. Republika Filipin	23.08.1991
20. Republika Finlandii	24.04.1985
21. Republika Francuska	16.03.1989
22. Republika Grecka	31.07.1985
23. Republika Gwatemali	05.04.1994
24. Republika Gwinea	16.10.1995
25. Królestwo Hiszpanii	02.08.1990
26. Królestwo Niderlandów	15.02.1988
27. Irlandia	06.06.1986
28. Republika Islandii	22.06.1990
29. Japonia	12.06.1992
30. Republika Jemeńska	18.11.1991
31. Jordańskie Królestwo Haszymidzkie	13.05.2003
32. Serbia i Czarnogóra	24.11.2000
33. Republika Kirgiska	31.03.1992
34. Republika Kolumbii	07.12.1989
35. Republika Korei	15.11.1999
36. Republika Kostaryki	23.07.1991
37. Republika Kuby	03.10.1996
38. Państwo Kuwejt	26.06.1998
39. Republika Libańska	23.02.2000
40. Republika Litewska	16.09.1994
41. Wielkie Księstwo Luksemburga	21.03.2001
42. Była Jugosłowiańska Republika Macedonii	17.11.1991
43. Republika Madagaskaru	03.06.1998
44. Republika Malawi	01.10.1986
45. Republika Mali	12.06.1995
46. Republika Malty	09.06.1988
47. Meksykańskie Stany Zjednoczone	05.04.2001
48. Mongolia	03.02.1998
49. Republika Federalna Niemiec	14.11.1989
50. Królestwo Norwegii	13.08.1984
51. Islamska Republika Pakistanu	25.10.1994
52. Republika Panamy	28.01.1994
53. Republika Paragwaju	02.05.1991
54. Republika Peru	16.06.1986
55. Republika Portugalska	03.05.1999

56. Federacja Rosyjska	03.06.1988
57. Republika Salwadoru	19.12.1986
58. Republika San Marino	23.05.1985
59. Republika Słowacka	01.01.1993
60. Republika Słowenii	29.05.1992
61. Konfederacja Szwajcarska	20.06.1985
62. Królestwo Szwecji	12.06.1984
63. Republika Tadżykistanu	26.11.1993
64. Republika Trynidadu i Tobago	03.06.1999
65. Republika Tunezyjska	05.09.1989
66. Republika Turcji	26.06.2000
67. Republika Ugandy	27.03.1990
68. Ukraina	15.03.2003
69. Wschodnia Republika Urugwaju	13.01.1988
70. Republika Węgierska	20.06.1984
71. Republika Włoska	07.06.2000
72. Republika Wybrzeża Kości Słoniowej	22.10.1999
73. Demokratyczna Republika Wysp Św. Tomasza i Książęca	17.06.1992
74. Republika Zambii	05.01.1989
75. Republika Zimbabwe	27.08.1998

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

MINISTER
Prof. dr hab. Danuta Hübner

Min. DH-2470/03/DPE-eb

Warszawa, 30 07 . 2003 r.

Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektów:

- ustawy o ratyfikacji Konwencji Nr 159 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, przyjętej w Genewie dnia 20 czerwca 1983 roku wraz z uzasadnieniem oraz
 - uchwały Rady Ministrów w sprawie przedłożenia Konwencji Nr 159 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, przyjętej w Genewie dnia 20 czerwca 1983 roku, do ratyfikacji,
- z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedstawionymi projektami ustawy oraz uchwały Rady Ministrów (pismo nr RM-10-122-03 oraz RM-111-197-03), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

- I. Celem przedłożonych projektów ustawy oraz uchwały Rady Ministrów jest ratyfikacja Konwencji Nr 159 dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, przyjętej przez Konferencję Ogólną Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie dnia 20 czerwca 1983 roku. Konwencje oraz Zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczące rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych określają ogólne ramy, zasady i formy rozwiązywania problemów w powyższym obszarze. Wdrożenie ww. dokumentów powinno odbywać się z uwzględnieniem konkretnych potrzeb oraz uwarunkowań każdego z państw członkowskich ww. organizacji.
- II. Dokumenty Międzynarodowej Organizacji Pracy, o których mowa powyżej, nie należą do wspólnotowego porządku prawnego - na państwach członkowskich Wspólnoty nie spoczywa zatem obowiązek ich ratyfikacji. Zawieranie umów oraz ratyfikowanie konwencji

międzynarodowych jest jednak jednym ze środków o charakterze ogólnym, podejmowanym przez ww. państwa w celu wypełniania zobowiązań wynikających zarówno z poszczególnych postanowień Traktatu, jak i z działań podejmowanych przez organy Wspólnoty. Zgodnie z dyspozycją Artykułu 10 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, państwa członkowskie powstrzymają się od podejmowania wszelkich środków, które mogłyby zagrozić realizacji celów Traktatu.

- III. Ochrona oraz wspieranie osób niepełnosprawnych jest jednym z priorytetów Wspólnoty, znajdującym wyraz w wielu podejmowanych przez nią przedsięwzięciach o charakterze prawnym oraz socjalnym. Działalność instytucji Wspólnoty w powyższym zakresie obejmuje w szczególności tworzenie prawnych form ochrony i wspierania osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo. W ww. grupie regulacji wskazać należy m.in. art. 7 Rozporządzenia Rady Nr 1612/68/EWG w sprawie swobody przepływu pracowników w ramach Wspólnoty (Dz.Urz. WE Nr L 257, 19.10.68), Dyrektywę Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 roku w sprawie ustanowienia ogólnych ram równego traktowania przy zatrudnieniu (Dz.Urz. WE Nr L 303, 2.12.2000), w świetle której państwa członkowskie zobowiązane zostały do realizacji ustanowionych w jej przepisach ogólnych zasad walki z dyskryminacją m.in. ze względu na niepełnosprawność oraz Rozporządzenie Rady (WE) 2204/2002 z dnia 12 grudnia 2002 roku w sprawie stosowania Artykułów 87 i 88 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do pomocy państwa udzielanej przy zatrudnieniu (Dz.Urz. WE Nr L 337, 13.12.2002), jak również akty prawne o charakterze niewiążącym, tj. Zalecenie Rady z dnia 24 czerwca 1986 roku w sprawie zatrudnienia osób niepełnosprawnych we Wspólnocie (Dz.Urz. WE Nr L 225, 12.08.1986) oraz Zalecenie Rady 86/379/EWG z dnia 17 czerwca 1999 w sprawie równych szans w zatrudnieniu dla osób niepełnosprawnych (Dz.Urz. WE Nr C 186, 02.07.1999). Działania Wspólnoty obejmują ponadto programy działania, mające na celu stworzenie m.in. sieci europejskich zajmujących się wymianą informacji na temat rehabilitacji, zatrudnienia oraz szkolenia osób niepełnosprawnych. Powyższe działania znajdują obecnie podstawę prawną w sformułowaniu Artykułu 13 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zgodnie z którym Rada może podejmować stosowne działania w celu zwalczania dyskryminacji z powodu m.in. niepełnosprawności.
- IV. Odrębność polityki Wspólnoty w obszarze ochrony osób niepełnosprawnych nie oznacza jednak jej rozbieżności z zaleceniami formułowanymi przez Międzynarodową Organizację Pracy. Zbieżność kierunków działań podejmowanych przez ww. podmioty znajduje potwierdzenie w licznych dokumentach wspólnotowych. W szczególności, w preambule do Zalecenie Rady z dnia 17 czerwca 1999 w sprawie równych szans w zatrudnieniu dla osób niepełnosprawnych, Rada odwołuje się do treści Konwencji Nr 159 dotyczącej rehabilitacji

zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, czyniąc z jej postanowień podstawę do podjęcia działań, określonych w ww. zaleceniu. W powyższym zakresie wskazać należy ponadto Porozumienie w sprawie stosunków między Międzynarodową Organizacją Pracy a Wspólnotą (Dz.Urz. WE Nr L 27, 27.04.59), zobowiązujące obie strony do współdziałania w celu wymiany informacji oraz doświadczeń w zakresie prowadzonej polityki w obszarze problematyki dotyczącej pracy.

V. Konwencja Nr 159 dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych formułuje fundamentalne prawa osób niepełnosprawnych. Zgodnie z brzmieniem Części II ww. Konwencji, każde państwo, będące członkiem Międzynarodowej Organizacji Pracy, powinno, zgodnie ze swoimi wewnętrznymi uwarunkowaniami, praktyką oraz możliwościami, ustalać oraz wprowadzać w życie politykę w zakresie rehabilitacji zawodowej oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych, jak również dokonywać jej okresowej weryfikacji. Wewnętrzna polityka ww. państw zapewniać powinna dostęp do usług rehabilitacji zawodowej wszystkim kategoriom osób niepełnosprawnych oraz promować zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Powyższa polityka powinna ponadto uwzględniać zasadę równych szans dla pracowników niepełnosprawnych i pełnosprawnych. Należy zatem stwierdzić, iż na Stronach Konwencji Nr 159 dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, będących państwami członkowskimi Unii Europejskiej, ciąży obowiązek realizacji sformułowanych w niej założeń w sposób zgodny z celami Traktatu oraz wskazanymi powyżej aktami wspólnotowego prawa pochodnego.

VI. W konkluzji pozwalam sobie stwierdzić, iż przedłożone projekty:

- ustawy o ratyfikacji Konwencji Nr 159 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, przyjętej w Genewie dnia 20 czerwca 1983 roku wraz z uzasadnieniem oraz
- uchwały Rady Ministrów w sprawie przedłożenia Konwencji Nr 159 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, przyjętej w Genewie dnia 20 czerwca 1983 roku, do ratyfikacji, są zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Jerzy Hausner

Wiceprezes Rady Ministrów

Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej

Konwencja Nr 159

dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Konferencja Ogólna Międzynarodowej Organizacji Pracy,

zwołana do Genewy przez Radę Administracyjną Międzynarodowego Biura Pracy i zebrana tam w dniu 1 czerwca 1983 r. na sześćdziesiątej dziewiątej sesji,

biorąc pod uwagę istniejące normy międzynarodowe zawarte w Zaleceniu dotyczącym przystosowania i rehabilitacji zawodowej inwalidów, z 1955 r., i w Zaleceniu dotyczącym roli poradnictwa i kształcenia zawodowego w rozwoju zasobów ludzkich, z 1975 r.,

biorąc pod uwagę, że od czasu przyjęcia Zalecenia dotyczącego przystosowania i rehabilitacji zawodowej inwalidów, z 1955 r., nastąpił znaczny postęp w rozumieniu potrzeb rehabilitacji, w zakresie i organizacji usług rehabilitacyjnych, a także w ustawodawstwie i praktyce wielu Członków w sprawach objętych powyższym Zaleceniem,

zważywszy, że Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych ogłosiło rok 1981 Międzynarodowym Rokiem Osób Niepełnosprawnych pod hasłem „Pełne uczestnictwo i równość” i że ogólny Światowy Program Działania dotyczący osób niepełnosprawnych ma na celu zapewnienie skutecznych środków, na szczeblach międzynarodowym i krajowym, osiągnięcia „pełnego uczestnictwa” osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i w rozwoju oraz „równości”,

zważywszy, że rozwój ten uzasadnia przyjęcie nowych norm międzynarodowych w tym przedmiocie, które uwzględniają, w szczególności, potrzebę zapewniania równości szans i traktowania wszystkich grup osób niepełnosprawnych, zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich, w dziedzinie zatrudnienia i integracji społecznej,

postanowiwszy przyjąć niektóre wnioski w sprawie rehabilitacji zawodowej, która to sprawa stanowi czwarty punkt porządku dziennego sesji,

postanowiwszy, że wnioski te zostaną ujęte w formę konwencji międzynarodowej,
przyjmuje dnia dwudziestego czerwca tysiąc dziewięćset osiemdziesiątego trzeciego roku następującą Konwencję, która otrzymuje tytuł: Konwencja dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, z 1983 r.:

CZEŚĆ I. DEFINICJA I ZAKRES STOSOWANIA

Artykuł 1

1. Dla celów niniejszej Konwencji, określenie „osoba niepełnosprawna” oznacza osobę, której możliwości uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia oraz awansu zawodowego są znacznie ograniczone w wyniku ubytku zdolności fizycznych lub umysłowych, właściwie orzeczonego.

2. Dla celów niniejszej Konwencji, każdy Członek uzna, że celem rehabilitacji zawodowej jest umożliwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia, awansu zawodowego, aby w ten sposób ułatwić jej włączenie się lub ponowne włączenie się do społeczeństwa.

3. Postanowienia niniejszej Konwencji będą stosowane przez każdego Członka za pomocą środków właściwych dla warunków krajowych i zgodnych z praktyką krajową.

4. Postanowienia niniejszej Konwencji mają zastosowanie do wszystkich grup osób niepełnosprawnych.

CZEŚĆ II. ZASADY POLITYKI REHABILITACJI ZAWODOWEJ I ZATRUDNIENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Artykuł 2

Każdy Członek, zgodnie z warunkami, praktyką i możliwościami krajowymi, opracuje i realizować będzie politykę krajową w dziedzinie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz będzie dokonywał jej okresowego przeglądu.

Artykuł 3

Polityka ta będzie zmierzała do zapewnienia, aby właściwe środki rehabilitacji zawodowej były dostępne dla wszystkich grup osób niepełnosprawnych, oraz do popierania możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.

Artykuł 4

Polityka ta będzie oparta na zasadzie równości szans pracowników niepełnosprawnych i pracowników w ogóle. Będzie także przestrzegana zasada równości szans i traktowania niepełnosprawnych pracowników płci męskiej i żeńskiej. Specjalne pozytywne środki, zmierzające do zagwarantowania rzeczywistej równości szans i traktowania pracowników niepełnosprawnych i innych pracowników, nie będą uważane za dyskryminujące do tych ostatnich.

Artykuł 5

Realizacja tej polityki, włączając w to środki, jakie powinny być podejmowane w celu popierania współpracy i koordynacji działań instytucji publicznych i prywatnych, zajmujących się rehabilitacją zawodową, będzie konsultowana z reprezentatywnymi organizacjami pracodawców i pracowników. Będzie ona także konsultowana z reprezentatywnymi organizacjami osób niepełnosprawnych i organizacjami działającymi na ich rzecz.

CZĘŚĆ III. DZIAŁANIA NA SZCZEBLU KRAJOWYM NA RZECZ ROZWOJU
REHABILITACJI ZAWODOWEJ I SŁUŻB ZATRUDNIENIA OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Artykuł 6

Każdy Członek będzie podejmował, w drodze ustawodawstwa krajowego lub w każdy inny sposób zgodny z warunkami i praktyką krajową, wszelkie kroki, jakie mogą być niezbędne do wprowadzenia w życie artykułów 2, 3, 4 i 5 niniejszej Konwencji.

Artykuł 7

Właściwe władze będą podejmować środki w celu utworzenia i oceny działania służb poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego, pośrednictwa pracy, zatrudnienia i innych podobnych służb, umożliwiających osobom niepełnosprawnym uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia oraz awansu zawodowego; istniejące służby dostępne dla ogółu pracowników będą wykorzystywane, zawsze gdzie jest to możliwe i celowe, po niezbędnym ich przystosowaniu.

Artykuł 8

Podejmowane będą kroki w celu popierania tworzenia i rozwijania służb rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych na obszarach wiejskich i w odosobnionych skupiskach ludności.

Artykuł 9

Każdy Członek będzie zmierzał do zapewnienia przeszkolenia i dostępności doradców oraz innego wykwalifikowanego personelu do spraw rehabilitacji zawodowej, odpowiedzialnych za poradnictwo zawodowe, szkolenie zawodowe, pośrednictwo pracy i zatrudnienie osób niepełnosprawnych.

CZEŚĆ IV. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł 10

Dyrektor Generalny Międzynarodowego Biura Pracy zostanie poinformowany o formalnych ratyfikacjach niniejszej Konwencji, w celu ich zarejestrowania.

Artykuł 11

1. Niniejsza Konwencja będzie obowiązywała tylko tych Członków Międzynarodowej Organizacji Pracy, których ratyfikacje zostaną zarejestrowane przez Dyrektora Generalnego.

2. Wejdzie ona w życie po upływie dwunastu miesięcy od daty zarejestrowania przez Dyrektora Generalnego ratyfikacji niniejszej Konwencji przez dwóch Członków.

3. Następnie Konwencja ta wejdzie w życie odnośnie do każdego Członka po upływie dwunastu miesięcy od daty zarejestrowania jego ratyfikacji.

Artykuł 12

1. Każdy Członek, który ratyfikował niniejszą Konwencję, może ją wypowiedzieć po upływie dziesięciu lat od daty początkowego wejścia jej w życie, aktem przekazanym Dyrektorowi Generalnemu Międzynarodowego Biura Pracy i przez niego zarejestrowanym. Wypowiedzenie to nabierze mocy dopiero po upływie jednego roku od daty jego zarejestrowania.

2. Każdy Członek, który ratyfikował niniejszą Konwencję, a który w ciągu roku po upływie dziesięcioletniego okresu, wymienionego w poprzednim ustępie, nie skorzysta z prawa wypowiedzenia przewidzianego w poprzednim ustępie, będzie związany postanowieniami niniejszej Konwencji na kolejny okres dziesięciu lat i następnie będzie mógł ją wypowiedzieć po upływie każdego okresu dziesięciu lat, z zachowaniem warunków przewidzianych w niniejszym artykule.

Artykuł 13

1. Dyrektor Generalny Międzynarodowego Biura Pracy zawiadomi wszystkich Członków Międzynarodowej Organizacji Pracy o zarejestrowaniu wszystkich ratyfikacji i aktów wypowiedzenia, przekazanych mu przez Członków Organizacji.

2. Zawiadamiając Członków Organizacji o zarejestrowaniu drugiej zgłoszonej mu ratyfikacji, Dyrektor Generalny zwróci uwagę Członków Organizacji na datę wejścia w życie niniejszej Konwencji.

Artykuł 14

Dyrektor Generalny Międzynarodowego Biura Pracy udzieli Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych w celu zarejestrowania, zgodnie z artykułem 102 Karty Narodów Zjednoczonych, wyczerpujących informacji o wszystkich ratyfikacjach i aktach wypowiedzenia, które zarejestrował zgodnie z postanowieniami poprzednich artykułów.

Artykuł 15

Rada Administracyjna Międzynarodowego Biura Pracy, w każdym przypadku, gdy uzna to za potrzebne, przedstawi Konferencji Ogólnej sprawozdanie ze stosowania niniejszej Konwencji i rozpatrzy, czy należy wpisać do porządku dziennego Konferencji sprawę całkowitej lub częściowej jej rewizji.

Artykuł 16

1. W razie przyjęcia przez Konferencję nowej Konwencji wprowadzającej całkowitą lub częściową rewizję niniejszej Konwencji i o ile nowa konwencja nie będzie stanowić inaczej:

- a) ratyfikacja przez Członka nowej konwencji, wprowadzającej rewizję spowoduje z mocy samego prawa, bez względu na postanowienia artykułu 12 powyżej, natychmiastowe wypowiedzenie niniejszej Konwencji z zastrzeżeniem, że nowa konwencja wprowadzająca rewizję wejdzie w życie;
- b) począwszy od daty wejścia w życie nowej konwencji wprowadzającej rewizję, niniejsza Konwencja przestanie być otwarta do ratyfikacji przez Członków.

2. Niniejsza Konwencja pozostanie w każdym razie w mocy w swej formie i treści w stosunku do tych Członków, którzy ją ratyfikowali, a nie ratyfikowali konwencji wprowadzającej rewizję.

Artykuł 17

Teksty angielski i francuski niniejszej Konwencji są jednakowo autentyczne.

Powyższy tekst jest autentycznym tekstem Konwencji, przyjętej należycie przez Konferencję Ogólną Międzynarodowej Organizacji Pracy na jej sześćdziesiątej dziewiątej sesji, która odbyła się w Genewie i została ogłoszona za zamkniętą w dniu dwudziestego drugiego czerwca 1983 r.

Na dowód czego w dniu dwudziestego drugiego czerwca 1983 r. złożyli swe podpisy:

Przewodniczący Konferencji
J. B. BOLGER

Dyrektor Generalny
Międzynarodowego Biura Pracy
Francis BLANCHARD

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem:

Joanna Maciejewska
Zastępca Dyrektora Departamentu Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego
Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej

International Labour Conference

Conférence internationale du Travail

CONVENTION 159

CONVENTION CONCERNING VOCATIONAL REHABILITATION
AND EMPLOYMENT (DISABLED PERSONS),
ADOPTED BY THE CONFERENCE AT ITS SIXTY-NINTH SESSION,
GENEVA, 20 JUNE 1983

CONVENTION 159

CONVENTION CONCERNANT LA RÉADAPTATION PROFESSIONNELLE
ET L'EMPLOI DES PERSONNES HANDICAPÉES,
ADOPTÉE PAR LA CONFÉRENCE À SA SOIXANTE-NEUVIÈME SESSION,
GENÈVE, 20 JUIN 1983

AUTHENTIC TEXT
TEXTE AUTHENTIQUE

Convention 159

**CONVENTION CONCERNING VOCATIONAL REHABILITATION AND
EMPLOYMENT (DISABLED PERSONS)**

The General Conference of the International Labour Organisation,
Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International
Labour Office and having met in its Sixty-ninth Session on 1 June 1983, and

Noting the existing international standards contained in the Vocational
Rehabilitation (Disabled) Recommendation, 1955, and the Human
Resources Development Recommendation, 1975, and

Noting that since the adoption of the Vocational Rehabilitation (Disabled)
Recommendation, 1955, significant developments have occurred in the
understanding of rehabilitation needs, the scope and organisation of
rehabilitation services, and the law and practice of many Members on the
questions covered by that Recommendation, and

Considering that the year 1981 was declared by the United Nations General
Assembly the International Year of Disabled Persons, with the theme "full
participation and equality" and that a comprehensive World Programme of
Action concerning Disabled Persons is to provide effective measures at the
international and national levels for the realisation of the goals of "full
participation" of disabled persons in social life and development, and of
"equality", and

Considering that these developments have made it appropriate to adopt new
international standards on the subject which take account, in particular, of
the need to ensure equality of opportunity and treatment to all categories of
disabled persons, in both rural and urban areas, for employment and
integration into the community, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to
vocational rehabilitation which is the fourth item on the agenda of the
session, and

Having determined that these proposals shall take the form of an international
Convention,

adopts this twentieth day of June of the year one thousand nine hundred and
eighty-three the following Convention, which may be cited as the Vocational
Rehabilitation and Employment (Disabled Persons) Convention, 1983:

PART I. DEFINITION AND SCOPE

Article 1

1. For the purposes of this Convention, the term "disabled person" means an
individual whose prospects of securing, retaining and advancing in suitable
employment are substantially reduced as a result of a duly recognised physical or
mental impairment.

2. For the purposes of this Convention, each Member shall consider the
purpose of vocational rehabilitation as being to enable a disabled person to secure,
retain and advance in suitable employment and thereby to further such person's
integration or reintegration into society.

3. The provisions of this Convention shall be applied by each Member through
measures which are appropriate to national conditions and consistent with national
practice.

4. The provisions of this Convention shall apply to all categories of disabled
persons.

CONVENTION CONCERNANT LA RÉADAPTATION PROFESSIONNELLE ET L'EMPLOI DES PERSONNES HANDICAPÉES

La Conférence générale de l'Organisation internationale du Travail,
Convoquée à Genève par le Conseil d'administration du Bureau international
du Travail, et s'y étant réunie le 1er juin 1983 en sa soixante-neuvième
session ;

Notant les normes internationales existantes énoncées dans la recommandation
sur l'adaptation et la réadaptation professionnelles des invalides, 1955, et
dans la recommandation sur la mise en valeur des ressources humaines,
1975 ;

Notant que depuis l'adoption de la recommandation sur l'adaptation et la
réadaptation professionnelles des invalides, 1955, la manière d'envisager
les besoins de réadaptation, le domaine d'intervention et l'organisation des
services de réadaptation, ainsi que la législation et la pratique de nombreux
Membres concernant les questions couvertes par ladite recommandation
ont évolué de manière significative ;

Considérant que l'Assemblée générale des Nations Unies a proclamé 1981
Année internationale des personnes handicapées, avec pour thème « pleine
participation et égalité » et qu'un Programme d'action mondial concernant
les personnes handicapées, de large portée, doit mettre sur pied des
mesures efficaces, aux niveaux international et national, en vue de la
réalisation des objectifs de « pleine participation » des personnes handica-
pées à la vie sociale et au développement et d'« égalité » ;

Considérant que, par suite de cette évolution, il est approprié d'adopter de
nouvelles normes internationales en la matière, qui tiennent compte en
particulier de la nécessité d'assurer l'égalité de chances et de traitement à
toutes les catégories de personnes handicapées, dans les zones rurales aussi
bien qu'urbaines, afin qu'elles puissent exercer un emploi et s'insérer dans
la collectivité ;

Après avoir décidé d'adopter certaines propositions concernant la réadaptation
professionnelle qui constitue la quatrième question à l'ordre du jour de la
session ;

Après avoir décidé que ces propositions prendront la forme d'une convention
internationale,

adopte ce vingtième jour de juin mil neuf cent quatre-vingt-trois, la convention ci-
après, qui sera dénommée Convention sur la réadaptation professionnelle et
l'emploi des personnes handicapées, 1983 :

PARTIE I. DÉFINITIONS ET CHAMP D'APPLICATION

Article 1

1. Aux fins de la présente convention, l'expression « personne handicapée »
désigne toute personne dont les perspectives de trouver et de conserver un emploi
convenable ainsi que de progresser professionnellement sont sensiblement réduites
à la suite d'un handicap physique ou mental dûment reconnu.

2. Aux fins de la présente convention, tout Membre devra considérer que le
but de la réadaptation professionnelle est de permettre aux personnes handicapées
d'obtenir et de conserver un emploi convenable, de progresser professionnellement
et, partant, de faciliter leur insertion ou leur réinsertion dans la société.

3. Tout Membre devra appliquer les dispositions de la présente convention par
des mesures appropriées aux conditions nationales et conformes à la pratique
nationale.

4. Les dispositions de la présente convention s'appliquent à toutes les
catégories de personnes handicapées.

PART II. PRINCIPLES OF VOCATIONAL REHABILITATION AND EMPLOYMENT POLICIES FOR
DISABLED PERSONS

Article 2

Each Member shall, in accordance with national conditions, practice and possibilities, formulate, implement and periodically review a national policy on vocational rehabilitation and employment of disabled persons.

Article 3

The said policy shall aim at ensuring that appropriate vocational rehabilitation measures are made available to all categories of disabled persons, and at promoting employment opportunities for disabled persons in the open labour market.

Article 4

The said policy shall be based on the principle of equal opportunity between disabled workers and workers generally. Equality of opportunity and treatment for disabled men and women workers shall be respected. Special positive measures aimed at effective equality of opportunity and treatment between disabled workers and other workers shall not be regarded as discriminating against other workers.

Article 5

The representative organisations of employers and workers shall be consulted on the implementation of the said policy, including the measures to be taken to promote co-operation and co-ordination between the public and private bodies engaged in vocational rehabilitation activities. The representative organisations of and for disabled persons shall also be consulted.

PART III. ACTION AT THE NATIONAL LEVEL FOR THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL
REHABILITATION AND EMPLOYMENT SERVICES FOR DISABLED PERSONS

Article 6

Each Member shall, by laws or regulations or by any other method consistent with national conditions and practice, take such steps as may be necessary to give effect to Articles 2, 3, 4 and 5 of this Convention.

Article 7

The competent authorities shall take measures with a view to providing and evaluating vocational guidance, vocational training, placement, employment and other related services to enable disabled persons to secure, retain and advance in employment; existing services for workers generally shall, wherever possible and appropriate, be used with necessary adaptations.

Article 8

Measures shall be taken to promote the establishment and development of vocational rehabilitation and employment services for disabled persons in rural areas and remote communities.

Article 9

Each Member shall aim at ensuring the training and availability of rehabilitation counsellors and other suitably qualified staff responsible for the vocational guidance, vocational training, placement and employment of disabled persons.

PARTIE II. PRINCIPES DES POLITIQUES DE RÉADAPTATION PROFESSIONNELLE ET D'EMPLOI
POUR LES PERSONNES HANDICAPÉES

Article 2

Tout Membre devra, conformément aux conditions et à la pratique nationales et en fonction de ses possibilités, formuler, mettre en œuvre et revoir périodiquement une politique nationale concernant la réadaptation professionnelle et l'emploi des personnes handicapées.

Article 3

Ladite politique devra avoir pour but de garantir que des mesures de réadaptation professionnelle appropriées soient accessibles à toutes les catégories de personnes handicapées et de promouvoir les possibilités d'emploi des personnes handicapées sur le marché libre du travail.

Article 4

Ladite politique devra être fondée sur le principe de l'égalité de chances entre les travailleurs handicapés et les travailleurs en général. L'égalité de chances et de traitement entre les travailleurs handicapés et les travailleuses handicapées devra être respectée. Des mesures positives spéciales visant à garantir l'égalité effective de chances et de traitement entre les travailleurs handicapés et les autres travailleurs ne devront pas être considérées comme étant discriminatoires à l'égard de ces derniers.

Article 5

Les organisations représentatives des travailleurs et des employeurs doivent être consultées sur la mise en œuvre de ladite politique, y compris les mesures qui doivent être prises pour promouvoir la coopération et la coordination entre les institutions publiques et privées qui s'occupent de la réadaptation professionnelle. Les organisations représentatives qui sont composées de personnes handicapées ou qui s'occupent de ces personnes devront être également consultées.

PARTIE III. MESURES À PRENDRE AU NIVEAU NATIONAL POUR LE DÉVELOPPEMENT DES
SERVICES DE RÉADAPTATION PROFESSIONNELLE ET D'EMPLOI POUR LES PERSONNES
HANDICAPÉES

Article 6

Tout Membre devra, par voie de législation nationale, ou par toute autre méthode conforme à la pratique et aux conditions nationales, prendre toute mesure qui peut être nécessaire pour donner effet aux articles 2, 3, 4 et 5 de la présente convention.

Article 7

Les autorités compétentes devront prendre des mesures en vue de fournir et d'évaluer des services d'orientation professionnelle, de formation professionnelle, de placement, d'emploi, et autres services connexes destinés à permettre aux personnes handicapées d'obtenir et de conserver un emploi et de progresser professionnellement ; les services existants pour les travailleurs en général devront, dans tous les cas où cela est possible et approprié, être utilisés avec les adaptations nécessaires.

Article 8

Des mesures devront être prises pour promouvoir la création et le développement de services de réadaptation professionnelle et d'emploi pour personnes handicapées dans les zones rurales et les collectivités isolées.

Article 9

Tout Membre devra s'efforcer de garantir que soient formés et mis à la disposition des intéressés des conseillers en matière de réadaptation ainsi que d'autre personnel qualifié approprié chargés de l'orientation professionnelle, de la formation professionnelle, du placement et de l'emploi des personnes handicapées.

PART IV. FINAL PROVISIONS

Article 10

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Article 11

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

Article 12

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Article 13

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications and denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.

2. When notifying the Members of the Organisation of the registration of the second ratification communicated to him, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organisation to the date upon which the Convention will come into force.

Article 14

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations for registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations full particulars of all ratifications and acts of denunciation registered by him in accordance with the provisions of the preceding Articles.

Article 15

At such times as it may consider necessary the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

Article 16

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides—

PARTIE IV. DISPOSITIONS FINALES

Article 10

Les ratifications formelles de la présente convention seront communiquées au Directeur général du Bureau international du Travail et par lui enregistrées.

Article 11

1. La présente convention ne liera que les Membres de l'Organisation internationale du Travail dont la ratification aura été enregistrée par le Directeur général.

2. Elle entrera en vigueur douze mois après que les ratifications de deux Membres auront été enregistrées par le Directeur général.

3. Par la suite, cette convention entrera en vigueur pour chaque Membre douze mois après la date où sa ratification aura été enregistrée.

Article 12

1. Tout Membre ayant ratifié la présente convention peut la dénoncer à l'expiration d'une période de dix années après la date de la mise en vigueur initiale de la convention, par un acte communiqué au Directeur général du Bureau international du Travail et par lui enregistré. La dénonciation ne prendra effet qu'une année après avoir été enregistrée.

2. Tout Membre ayant ratifié la présente convention qui, dans le délai d'une année après l'expiration de la période de dix années mentionnée au paragraphe précédent, ne fera pas usage de la faculté de dénonciation prévue par le présent article sera lié pour une nouvelle période de dix années et, par la suite, pourra dénoncer la présente convention à l'expiration de chaque période de dix années dans les conditions prévues au présent article.

Article 13

1. Le Directeur général du Bureau international du Travail notifiera à tous les Membres de l'Organisation internationale du Travail l'enregistrement de toutes les ratifications et dénonciations qui lui seront communiquées par les Membres de l'Organisation.

2. En notifiant aux Membres de l'Organisation l'enregistrement de la deuxième ratification qui lui aura été communiquée, le Directeur général appellera l'attention des Membres de l'Organisation sur la date à laquelle la présente convention entrera en vigueur.

Article 14

Le Directeur général du Bureau international du Travail communiquera au Secrétaire général des Nations Unies, aux fins d'enregistrement, conformément à l'article 102 de la Charte des Nations Unies, des renseignements complets au sujet de toutes ratifications et de tous actes de dénonciation qu'il aura enregistrés conformément aux articles précédents.

Article 15

Chaque fois qu'il le jugera nécessaire, le Conseil d'administration du Bureau international du Travail présentera à la Conférence générale un rapport sur l'application de la présente convention et examinera s'il y a lieu d'inscrire à l'ordre du jour de la Conférence la question de sa révision totale ou partielle.

Article 16

1. Au cas où la Conférence adopterait une nouvelle convention portant révision totale ou partielle de la présente convention, et à moins que la nouvelle convention ne dispose autrement:

- (a) the ratification by a Member of the new revising Convention shall *ipso jure* involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 12 above, if and when the new revising Convention shall have come into force ;
- (b) as from the date when the new revising Convention comes into force this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.

2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

Article 17

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

- a) la ratification par un membre de la nouvelle convention portant révision entraînerait de plein droit, nonobstant l'article 12 ci-dessus, dénonciation immédiate de la présente convention, sous réserve que la nouvelle convention portant révision soit entrée en vigueur;
- b) à partir de la date de l'entrée en vigueur de la nouvelle convention portant révision, la présente convention cesserait s'être ouverte à la ratification des Membres.

2. La présente convention demeurerait en tout cas en vigueur dans sa forme et teneur pour les Membres qui l'auraient ratifiée et qui ne ratifieraient pas la convention portant révision.

Article 17

Les versions française et anglaise du texte de la présente convention font également foi.

The foregoing is the authentic text of the Convention duly adopted by the General Conference of the International Labour Organisation during its Sixty-ninth Session which was held at Geneva and declared closed the twenty-second day of June 1982.

IN FAITH WHEREOF we have appended our signatures this twenty-second day of June 1983.

Le texte qui précède est le texte authentique de la convention dûment adoptée par la Conférence générale de l'Organisation internationale du Travail dans sa soixante-neuvième session qui s'est tenue à Genève et qui a été déclarée close le 22 juin 1983.

EN FOI DE QUOI ont apposé leurs signatures, ce vingt-deuxième jour de juin 1983:

*The President of the Conference,
Le Président de la Conférence,*

J. B. BOLGER

*The Director-General of the International Labour Office,
Le Directeur général du Bureau international du Travail,*

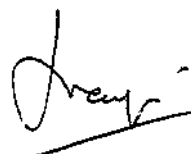
FRANCIS BLANCHARD

The text of the Convention as here presented is a true copy of the text authenticated by the signatures of the President of the International Labour Conference and of the Director-General of the International Labour Office.

Le texte de la convention présentée ici est une copie exacte du texte authentiqué par les signatures du Président de la Conférence internationale du Travail et du Directeur général du Bureau international du Travail.

Certified true and complete copy,
Copie certifiée conforme et complète,

for the Director-General of the International Labour Office:
pour le Directeur général du Bureau international du Travail:

FRANCIS WOLF
Legal Adviser
of the International Labour Office
Conseiller juridique
du Bureau international du Travail